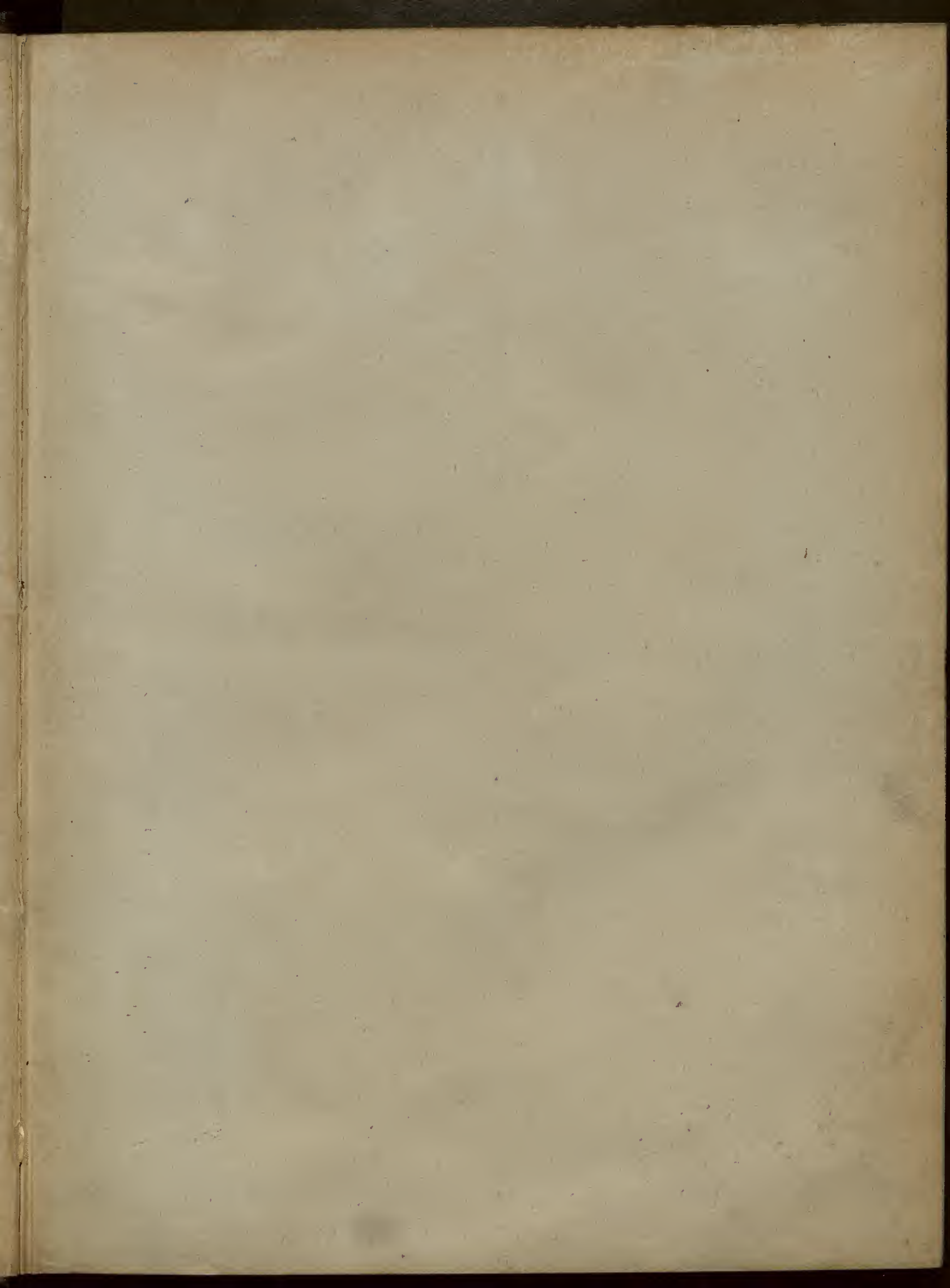
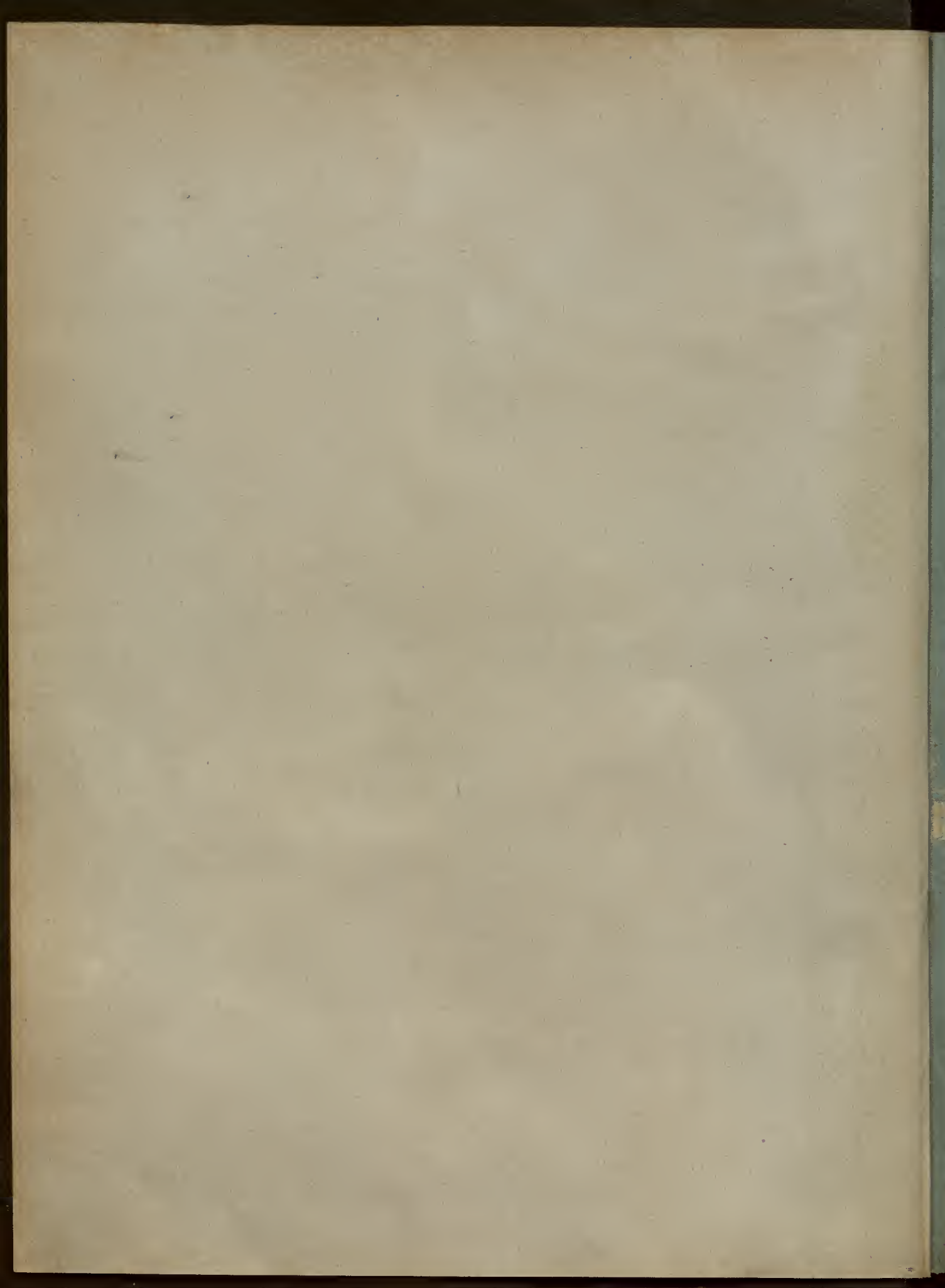

I-297

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԶ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3, 1903

ԹԻԻ 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

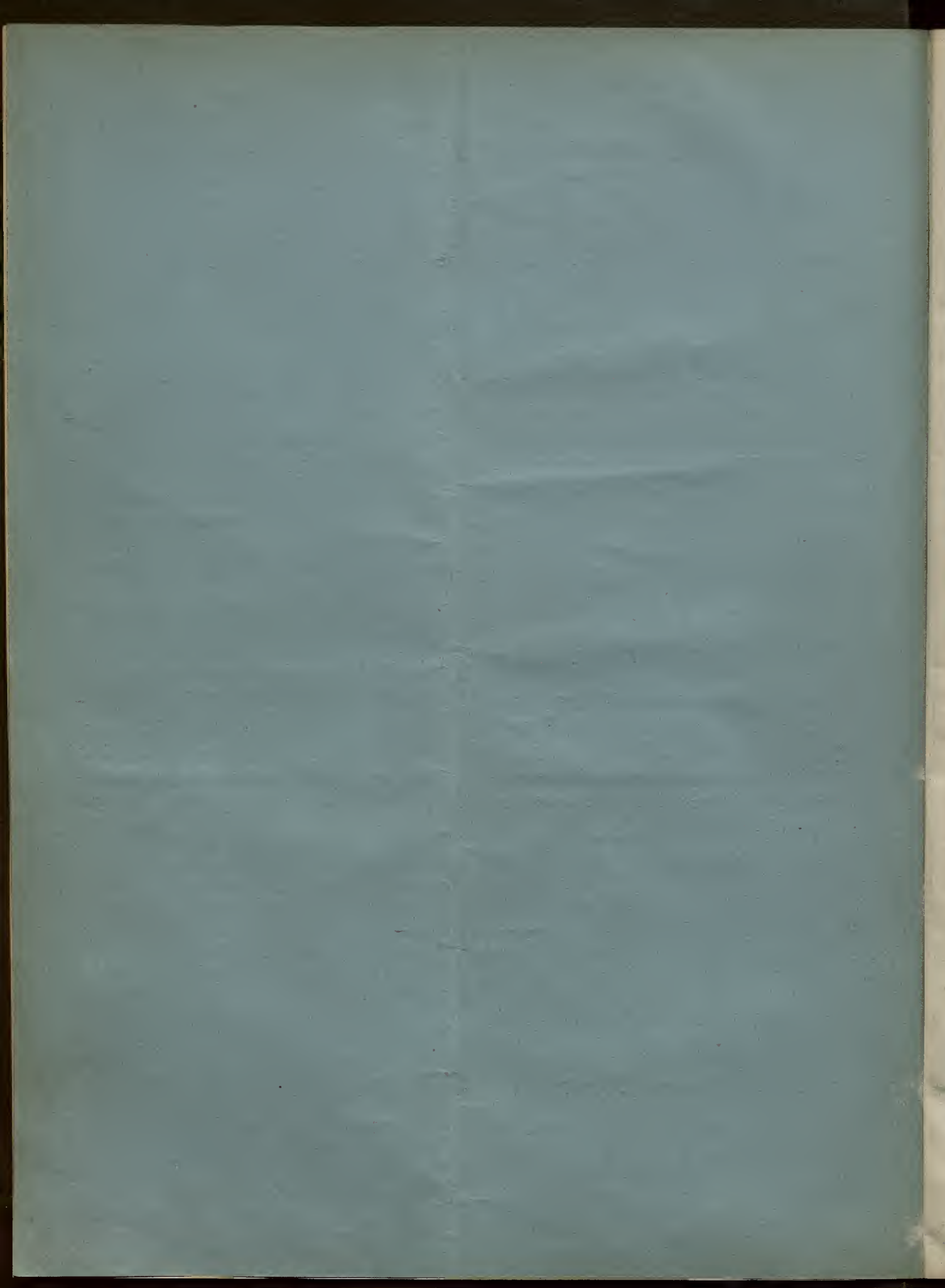
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր: Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դրանեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար 1¹/₂ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 ³/₄ Ֆրանք: Մեկ բերքի գինն է 30 փարա: Ամաքերքին տարեկան գինն է 6 դրանեկան ամէն տեղւոյ համար: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՈՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕՐՈՒՇՈՒ

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԶ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3, 1903

ԹԻԻ 1

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Ճ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Ճ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լրագիրներ Եւ Մարդիկ 1.— Նոր Տարի, Նոր Որոշում 2.— Քանի Մը Խօսք Մեր Վրայ 4.— Կարո՞վի Ուրաւնաւաններ 5.— Գինով Կովեր 7.— Տարօքինակ Վերաբուժութիւն 8.— Դժգոհութեան Եւ Տրտուեցի Ունակութիւն 8.— Քրիստոնեական Կեանքը 10.— Երկրիս Անճառք Մասերը 11.— Աղօթք՝ Աստուծոյ Կամօքն Համեմատ 12.— Կրակէ Լեզուներ 14.— Առօրեայ Պարտամունք 16.— Աստուածորդւոյն Մարմնացման Նշանակութիւնը 17.— Վերաքննեալ Երգ 20.— Ագգեր 20.— Հանդես Քաղաքական 21.

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՄԱՐԴԻԿ

[Խմբագրական]

Շնորհաւոր Նոր Տարի՝ մեր ընթերցողներուն : Կը դռնանանք ամէն բարեաց Պարգեւողէն որ պահեց մեր կեանքը որպէս զի գրեւեւ եւ մեր բաժանորդներուն կեանքը՝ որպէս զի կարգան ինչ որ մենք գրենք : Ուրախութեամբ կը խոստովանինք թէ սոյն փոխադարձ յարաբերութեան մէջ մենք տուող եւ ընդունող ենք միանգամայն : Կը քաջալերուինք եւ կ'օգտուինք ալ գիտնալով թէ երկրին ամէն կողմերը շատեր լիառատ գնահատուածով կը կարգան այն յօդուածները, որոնք մեր ուղեղին եւ սրտին արտադրութիւնն են : Կարծես թէ երկայն սեղանի մը շուրջ բոլորած ենք եւ խօսելու միջոցին կը ներշնչուինք մեր ունկնդիր բարեկամներուն բանիմաց նայուածքներէն : Ուրախ ենք որ մենք ալ կրնանք ինչպէս խօսիլ՝ նոյնպէս ունկնդրել անոնց : Բաց ի գնահատելի այն օգնութիւնէն զոր պատրաստ ունինք խմբագրական մեր սենեակներուն մէջ՝ կան յարգի թղթակիցներ, որոնցմէ ո-

մանք խոստացած են գրել մեր թերթին մէջ : Ուրիշներ ալ պիտի գրեն :

Թերթս նոր կերպարանքով կը ներկայանայ եւ վստահ ենք որ այս փոփոխութիւնը ընդունելի պիտի ըլլայ բոլոր մեր ընթերցողներուն : Մտածեցինք՝ այս առիթով Աւետիքեցի համառօտ կենսագրութիւնը տալ : Բայց յետոյ որոշեցինք թէ ատոր աւելի յարմար առիթը պիտի գայ երկու տարիէն երբ մեր թերթը իր յոբելեանը պիտի տօնէ :

Արդ մեր մտքին ներկայացող խորհուրդը սա է : Մարդուս կեանքը լրագրի կը նմանի շատ նկատուանքով : 1. Պէտք կայ արտաքին կերպարանին ուշադրութիւն ընծայելու : Խմբագիրներ եւ հրատարակիչներ գիտեն զայս : Եթէ թերթին ծածքը ուշադրաւ եւ ճաշակաւոր է, եթէ թերթը կամ գիրք մը յարմար ձեւով է, եթէ պատկերները, երբ կան, որոշ եւ սիրուն են, այն ատեն կը հրապուրուին բաժանորդները : Եւ շատ մարդիկ, եթէ

իրենց արտաքինին, այսինքն՝ շարժումներին, եւնաւելի խնամ տանին, աւելի շատ օգտակար կ'ըլան: Բարի մարդ մը շատ անգամ ուրիշներ իրմէ կը խրատենք իր կերպարանին եւ հագուստին մաքուր ու կոկիկ չըլլալուն պատճառով: Պէտք է որ մարդ իր կարողութենէն վեր ծախքով հագուստ կրէ, բայց պատճառ ալ չկայ որ սեղան նստի անլուայ ձեռքերով եւ չսանտրուած գլխով, իբր թէ վայրենի ցեղի մը պատկանէր: Այլ աւելի կարեւոր է քաղաքավարութեան, հաճելի խօսուածքի եւ շարժումներ մշակման սովորութիւնը, բան մը որ ուրիշներու սիրտը կը գրաւէ:

2. Թերթի մը յարգը կախում ունի գլխաւորապէս իր պարունակութենէն: (ա) Կը հարցնենք թէ որչափ բան կը պարունակէ: Բարեկամներ կը խնդրեն որ ընդարձակենք տղայոց թերթը: Կ'ըսեն թէ գտնուածը լաւ է, բայց շատ փոքր է: Թերթս օր մը տեղի ունենայ ուղղուած ընդարձակումը, բայց եթէ մեր շաբաթաթերթը տղայոցէն աւելի մեծ չըլլար, ոչ ոք պիտի գոհ ըլլար: Մենք մեր խմբագրութեան շրջանին մէջ երկու անգամ ընդարձակեցինք թերթը, վերջին անգամ ամսագլխի ընդարձակ թիւերը տալով: Երկու անգամուն ալ շատ չնորհակալութիւններ ընդունեցանք: Նմանապէս կը հարցնենք թէ մարդս ի՞նչ ունի: Զրոյց մը կայ թէ պէտք է մարդիկը կշռել եւ ոչ թէ համբել: Ումանք աւելի բան գիտեն, աւելի ազդեցութիւն ունին, աւելի գործ կը կատարեն քան հարիւր ուրիշներ: Կարծես լեռներ են բլուրներու մէջ, հսկաներ՝ գոճաճներու մէջ: (բ) Սակայն չենք հարցնել թէ ընթերցման որչափ նիւթ կը պարունակէ թերթը, այլ եւ թէ որքան յարգի եւ վստահելի է այն նիւթը: Մարդ որչափ շատ կարգայ Եւրոպական կամ Ամերիկեան կարգ մը թերթեր, այնչափ շատ կը վնասուի: Բարոյական կ'եղծանեն անոնք: Մենք կ'ուզենք որ թերթի մը ամբողջ պարունակութիւնը մաքուր եւ օգտակար ըլլայ: Եթէ թերթ մը իր մէկ էջին վրայ կը հրատարակէ ազնիւ ու չինիչ ուղերձ կամ քարոզ մը, մէկ էջին վրայ ալ անբարոյական վէպ կամ ծանուցում մը, իմաստուն մարդը զայն տուն չտանիր իր զաւակներուն կարդացնել: Նմանապէս կ'ուզենք գիտնալ ոչ միայն թէ որչափ ուսեալ, ժրջան, ազդեցիկ է մարդ մը, այլ եւ թէ բարոյական ի՞նչ արժանիք ունի: Բարի, մաքուր եւ ուղիղ է:

3. Թերթի մը փնտռուած ուրիշ մէկ յատկութիւնն է դիւրնթեոնիութիւնը: Եթէ տառերը հին եւ մաշած են, եթէ փորձերը անզոռութեամբ կը կարդացուին, եթէ թուղթը այնքան բարակ է

որ ետեւի տառերը կ'երեւին եւ ընթերցողը կը չփոթի, նաեւ այնքան վարտեսակէ է որ դիւրաւ կը պատռի ծալուելու ժամանակ, քաղձալի թերթ մը չէ այն: Մարդն ալ դիւրնթեոնի ըլլալու է: Պէտք է որ յստակօրէն բարի ըլլայ: Երբեմն սա խօսքը կը լսենք. «Չեմ կրնար սա մարդը հասկընալ»: Բարի բաներ ունի, բայց երբեմն տարօրինակ բաներ կ'ընէ եւ մարդիկ չեն կարող անոր վստահիլ: Դժուարութիւնը սա է որ դիւրնթեոնի չէ ան: Իր սիրտը ուղիղ է եւ ինք խղճամիտ մարդ է, բայց իր արտաքին վարքն ու բարքը այնպիսի է որ մարդիկ վստահ չեն թէ ուղիղ կը կարգան զայն:

Մասնաւոր թելադրութիւն մը եւս ընենք: Մեր թերթը նոր եւ զարգացած ձեւով մը կը ներկայանայ: Սիրելի բարեկամներ, յենք ալ ջանանք նոյնպէս ընել նոր տարիէն սկսելով: Մեր թերթը քանի մը շաբաթ նոր ձեւով հրատարակուելէ ետքը իր նախկին ձեւին պիտի չդառնայ նորէն: Սակայն ճիշտ այս չէ՞ ինչ որ մենք ընելու ենթակայ ենք մեր կեանքին մէջ: Նոր տարիի առիթով նոր ուրոշումներ կու տանք եւ աւելի լաւ եւ աւելի եւս անդուն կեանք մը կը սկսինք, ապա քանի մը շաբաթէն կը մոռցուին ասոնք եւ մեր հին ընթացքը կը վերսկսինք: Աստուած մեզի օգնէ որ դէպ ի ետ քայլեր չառնենք 1903ի այս նոր տարիին մէջ: Այլ մասնաւոր աւելի յառաջդիմենք ամէն այն բաներուն մէջ, որոնք կեանքը Յունիսի մէջ աւելի կը դեղեցկացնեն քան Յունուարի մէջ, եւ Դեկտեմբերի մէջ ալ աւելի քան Յունիսի մէջ: «Արդարեւրուն ճամբան ծագող լոյսի պէս է, որ երթալով կը լուսաւորուի, մինչեւ որ կատարեալ օր ըլլայ:»

ՆՈՐ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄ

(Յ. Գ. Գ.)

Շնորհաւոր Նոր Տարի: Բայց միթէ տարիին նորը հինը կ'ըլլայ: Միթէ ժամանակին մէն մի մասը միւսին չ'ընմանիր: Քիչ մը առաջ երէկ այսօր էր, իսկ այսօր վաղն էր, եւ քիչ յետոյ վաղը այսօր պիտի ըլլայ: Եւ Արարչագործութեան առաւօտէն հետէ «իրիկուն ու առտու ըլլալով» օր մը կ'ըլլայ: Ժամանակը ի՞նչ անդոյն եւ միօրինակ հոսանք մըն է: Անկախ իր անցնիլը ցուցնող ժամացոյցին թիւթաքին պէս ձանձրալի կրկնութիւն մըն է: Եւ անա սոյն գաղափարին համեմատ մարդիկ իրենց այսօրուան կատարելու գործերը վաղուան եւ այժմու պարտականութիւնները ուրիշ ժամանակի կը թողուն: Տղան, «Հիմա խաղամ եւ դասս երկու ժամ ետքը կը սորվիմ», կ'ըսէ: Երիտասարդը, «Երիտասարդութեանս զուարճութեան եւ զբօ-

ստանքի տարիները չփախցնեմ, կիրքերս յետոյ կը զսպեմ,» կ'ըսէ : Վաճառականը, «Այս աշխարհին մէջ ուղղամտութեամբ հարստանալ անհնար եղած է, գործերուս մէջ ուղղամտութիւնը պէտք է որ յապագեմ մինչեւ որ դրամագլուխս քանի մը հազար ոսկւոյ հասնի,» կը մտածէ : Մեղաւորը իր սրտին դուռը բաղնոց Փրկչին, «Դուռն հիմա գնա, ու երբոր ժամանակ ունենամ՝ ես քեզ կը կանչեմ,» կ'ըսէ :

Բայց ինչ մեծ սխալ : Ժամանակը թէպէտ իր վերացեալ վիճակին մէջ միօրինակ է, վերացեալ ժամանակ ըսուած գոյութիւն չկայ : Ժամանակը ապրող արարածներու անհրաժեշտ պայմանը եւ տարրն է, եւ առանց անոնց չունի գոյութիւն : Եւ ժամանակին կեանքի հետ ունեցած առնչութեան նայելով, պատշաճ չէ անոր մէկ կէտը անոր ուրիշ տեւէ կէտին նման է ըսել :

1. Վասն զի կեանքը շարունակող եւ յառաջացող վիճակ մըն է : Ապրող արարածի մը անցեալ կեանքը ապագայ կեանքին վրայ յաւելուած մըն է : Եւ անիկա ժամանակին մէջ մի վայրկեանին մէջ ոչ թէ այդ կէտին կեանքը, այլ՝ անցեալ ժամանակին կեանքն ալ միասին կ'ապրի : Մենք որ այսօր կ'ապրինք, այսօրը հոս չենք թողուր եւ յետոյ «վաղը» կոչուած ժամանակամիջոցին անցնիր, այլ այսօրուան կեանքը մէկտեղ կ'առնենք եւ այնպէս կ'անցնինք վաղուան : Կեանքին իւրաքանչիւր ժամանակամիջոցը նոր է ինքնին : Ուստի ապրող արարածի մը համար ժամանակին ոչ մէկ կէտը կատարելապէս ուրիշ կէտի մը հետ նոյն կրնայ ըլլալ : Մեծ Հիմալայային յաւիտեանական ժայռերուն համար դարերը միեւնոյն կրկնութիւնն են : Բայց անոր ստորոտը մեծցող եւ տարուան մէկ եղանակի կեանք ունեցող ծաղիկի մը համար այդ եղանակին ամէն մէկ օրը եւ այդ օրերուն ամէն մէկ վայրկեանը նոր է :

2. Ապրող արարածները ինչ ինչ կարեւորագոյն կէտեր ունին ժամանակի տեւողութեան մէջ, Բոյս մը ամիսներով կ'ապրի եւ ծաղիկ կը բանայ : Այդ բոյսին կեանքին մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն ունեցող ժամանակի կէտ մըն է այն ժամանակը երբ կը բացուի ծաղիկը, վասն զի ծաղիկը բոյսին գոյութեան նպատակակէտն է : Իմաստասէրի մը կեանքին կեդրոնական կէտն է այն օրը, երբ իր զուլա գործոցը ձեռք կը բերէ տարիներով աշխատելէ ետքը : Որովհետեւ կեանքի մէջ նպատակներ կան, պէտք է ուրիշ ժամանակամիջոցներէ կարեւորագոյն համարուին անոնք, որոնց մէջ այդ նպատակները ի գործ կը դրուին :

3. Բայց կայ պարագայ մը եւս, որ ժամանակի ինչ ինչ մասերը ուրիշ մասերէ աւելի թանկագին կ'ընէ : Մենք որոշումներ կ'ընենք մեր կեանքին մէջ, եւ անոնք թանկագին կ'ընեն մեր ժամանակը : Պատկերահանի մը համար անոր կեանքին մէջ նշանակալից եւ թանկագին է այն օրը, երբ անիկա պատկերը երեւան կը բերէ տարիներով աշխատելէ ետքը : Բայց աւելի մեծ է այն օրը, երբ պատկերահանը իր երեւակայութեան մէջ կը ստեղծէ այդ պատկերը : Վասն զի այդ օրուան մէջ ապրեցաւ այն տարիները, գործնք պիտի անցընէ այդ պատկերը երեւան բերելու համար : Ուսանող մը այն օրը, երբ որոշեց բժիշկ ըլլալ, թերեւս 7-8 տարիներ ապրած է : Մաքրակեցութիւն ուխտող երիտասարդ մը այդ ուխտն ու որոշումը ըրած վայրկեանին մարմնաւոր ցանկութիւններու հետ մաքառելու եւ զինքը ապականող փորձութիւններու ընդդիմանալու տարիները կ'ապրի : Այն անձը որ կ'ըսէ, «Ինքզինքս Աստուծոյ յանձնած եմ եւ աշխարհի ու հանդերձեալ կեանքին մէջ» միայն անոր օրհնեալ կամքին պիտի հնազանդիմ եւ զայն ի գործ պիտի դնեմ, այդ որոշումը ըրած ժամուն յաւիտեանականութիւնը կ'ապրի : Անառակ որդի մը, որ տարիներէ հետէ մեղքի եւ ամբարշտութեան ճամբուն մէջ ապրած եւ խղճի ձայնին հակառակելով իր ներսիդին գտնուած ամէն մէկ աղնիւ զգացում մարած է, երբ կեանքի այն ցած ու նուաստ աստիճանէն իր դուլիւ վերցնելով վեր կը նայի իր Հօրը տանը, ուրկէ ինկած է, եւ ինքզինքնին դալով կ'ըսէ, «Ելլեմ երթամ իմ հօրս,» նոր կեանքը ապրած կ'ըլլայ : Այն ժամանակները, երբ կամք ունեցող արարածներ կեանք ու կենցաղ վարելու համար ուխտ եւ որոշում կ'ընեն, ժամանակին ամէնէն թանկագին թուականներն են :

Արդ, ահա կը կանգնինք Նոր Տարի կոչուած ժամանակի կէտի մը վրայ, եւ իրարու «Շնորհաւոր Նոր Տարի,» ըսելով բարեմաղթութիւններ կ'ընենք : Անիկա իմաստով մը ճշմարտապէս նոր տարի է : Ամէն մարդու համար նոր է անիկա ինչ իմաստով որ նոր է դաշտի դաղաններուն եւ երկինքի թռչուններուն : Բայց ինչ կ'ելլէ ասկէ : Եթէ մենք զանիկա մարդկային իմաստով նոր տարի չընենք, ինչ օգուտ : Մարդուս համար անիկա նոր տարի կրնայ ըլլալ նոր ուխտերով նոր որոշումներով : Այս սկսած տարիիդ մէջ խղճիդ առջեւ եւ Աստուծոյ առջեւ ինչ ըլլալ կ'ուղեւ մտքով եւ սրտով : Այսօր, տարուան սկիզբը, այդ եղիւր մըտ-

քիդ մէջ, եղիւր կամքիդ մէջ. անկեղծութեամբ եւ հաստատ որոշէ եւ տարուան ընթացքին մէջ ճշմարտապէս այդ պիտի ըլլաս: Այդ ատեն ուխտիդ, որոշումիդ նոր ըլլալուն համար տարիդ ալ նոր պիտի ըլլայ: Բեզի համար նոր մտատիպար մը չիկէ: Աստուծոյ նոր յայտնութիւն առ, եւ այս նոր տարիդ օրհնեալ պիտի ըլլայ: Առաջիկայ տարիդ այս տարեգլխուն նոր որոշման մը դիր. եւ այդ որոշմանդ մէջ տարի մը ապրէ. ո՛հ, երանի թէ յաւիտենականութիւն մը ապրէիր:

Եւ այսօր, մինչ կ'ըսենք մեր ընթերցողներուն «Շնորհաւոր Նոր Տարի», ըսել կ'ուզենք «Շնորհաւոր նոր որոշում եւ ուխտադրութիւն»: Այսօր որոշեցէք ձեր ազնուագոյն զգացումը ապրիլ, Աստուածային կամքը ձեզի վարքի եւ բարքի կանոն ձանջնալ, եւ զՅիսուս ձեր սրտին մէջ առնել, եւ այդ որոշման մէջ Շնորհաւոր ըլլայ Նոր Տարին:

Որոշեցէք ձեր յաւիտենական որոշումները, այնպէս որ կարող ըլլանք ըսել ձեզի ոչ թէ «Շնորհաւոր Նոր Տարի», այլ «Շնորհաւոր Նոր Յաւիտենականութիւն»:

ՔԱՆԻ ՍԸ ԽՕՍԲ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

[Խմբագրական]

Շատ անգամ չէ որ հարկ կ'ըսեպենք ուշադրութիւն ընծայել քննադատութիւններուն, որոնք կ'ուղղուին միսիոնարական մարմինն որու կ'ըստականինք մենք: Երբ ուրիշ եկեղեցիներու կղերական պաշտօնեաներ Բողոքական հովուի մը ազնիւ կեանքը դնահատելու եւ թաղման հանդէսի առիթով անոր վրայ մեծարանքի եւ սիրոյ խօսքեր խօսելու չափ ազատամիտ կը գտնուին, կամ երբ ուրիշ կերպերով ցոյց կուտան թէ իրենք յօժար են ազդուիլ Բողոք. վարդապետութեան մէջ իրենց բարի երեւցած բաներէն, այնպիսիներ ալ կան որոնք կը սկսին ամբաստանել զանոնք իբրեւ ի սրտէ Բողոքական դարձած: Եւ եթէ այս ահարկու կասկածէն զիրենք ազատելու համար մայրաքաղաքիս պատուական լրագիրներէն մէկուն յօդուած մը տալով, քննադատեն միսիոնարները եւ անոնց բնիկ աշխատակիցները, շարժառիթն այնքան յայտնի կը թուի մեզի որ կրնանք զուարճութեամբ կարդալ յօդուածը: Այս բնաւ չիլաւեր մեզի, եւ եթէ յօդուածագիրն հանդիստ կու տայ, ինչո՞ւ չգործի: Մենք չենք կարծեր թէ այդպիսի քննադատութիւններու ետին չարակամութիւն գտնուի առհասարակ: Գործները կը կարծեն թէ անձնապաշտպանութեան համար հարուածելու են բան մը եւ, աղու մը նման որ կ'երթայ աւազի տարի մը

կը ծծէ, իրենց հարուածները միսիոնարներուն կ'ուղղեն: Ասոնք օտարական են որոնց հետ յարաբերութիւն չունին իրենք: Ասոնց մօրթը հաստ է եւ հաւանական չէ որ շատ ցաւ զգան հարուածներէն: Այսպիսի յօդուածներու շարժառիթը ակնյայտնի է շատերուն եւ հարկ չկայ որ մենք պատասխան տանք անոնց: Գալով ուրիշ քննադատներու, ինչ ալ կարենանք ըսել հաւանօրէն երբեք ազդեցութիւն պիտի չընէ անոնց կարծիքին վրայ, նոյն իսկ եթէ իմանան մեր ըսածը, որ հաւանական չէ: Այս պատճառներով, նաեւ սա պատճառով որ լուրթիւնն ընդհանրապէս աւելի վեհանձնական եւ պատշաճաւոր է, մենք առհասարակ լուրթիւն կը պահենք այսպիսի քննադատութիւններու հանդէպ: Անոնք մեզի սա օգուտն ունին որ կը յիշեցնեն թէ մեր դնացքն արթնութեամբ դիտողներ կան եւ կը զգուշացնեն ընելէ ոեւէ բան որով իրական առիթ տրուի քննադատութեան, ոեւէ բան որու համար չկրնանք ուրախութեամբ պատասխան տալ մեր Տէր Աստուծոյն:

Կ'ուզենք մարդարէութիւն մը ընել մասնաւոր խնդրի մը անցնելէ առաջ, որու վրայ գրել է մեր նպատակը: Նոր դարը ուր թեւակոխած ենք արդէն՝ տարբեր եկեղեցիներու մէջ յարաձուլութիւն սիրոյ եւ հոգեւոր եղբայրակցութեան դար մը պիտի ըլլայ: Եւ իր լրանալէն շատ առաջ տարօրինակ պիտի թուի որ ժամանակ եղած է, երբ Քրիստոնեաներ վարանած են յարանուանական ամէն սահմանադիմներ անդիտանալ պատիւ մատուցանելու համար բարի մարդու մը՝ անոր կամ կենդանութեան կամ մահուան ժամանակ: Եւ դարուս վախճանին շատ քիչներ պիտի գտնուին սապէս երազող, թէ Աստուածային շնորհը կախում ունի յարանուանութենէն այն եկեղեցիին, որու կը վերաբերի մէկը: Ինչ որ միշտ ինքնայայտ ըլլալու էր՝ արեւելեական ընդունելութիւն պիտի գտնէ այն ժամանակ, այսինքն թէ Աստուած մարդուս յարգ կու տայ՝ անոր ունեցածին եւ զինչութեան, անոր կեանքին եւ նկարագրին նայելով, ոչ թէ անոր արտաքին կապակցութեան: Չայս կը նախաձայնենք ամենայն վստահութեամբ:

Յօդուած մը որ մեր ուշադրութեան յանձնուեցաւ՝ սա խորագիրն ունէր. «Մտակ տուր որ ժողովարան գանք»: Շատ կը յարգենք նախաձեռնութիւնը զոր յօդուածագիրը ցոյց կու տայ իր եկեղեցիին համար, եկեղեցիին՝ որու սպասաւորելի կոչուած է ինք: Քրիստոնեական եկեղեցւոյ յառաջդիմութիւնը կախում ունի այն եկեղեցականներէն, որոնք եկեղեցին այնպէս կը սիրեն ինչպէս Դաւիթ կը սիրէր զԵրուսաղէմ, եւ որոնք բնաւ

տարակոյս չունին անոր Աստուածային ծագման եւ կոչման նկատմամբ : Երանի թէ Լուս . Լուսեցիները եւ ամէն ուրիշ եկեղեցիներ ունենան այնպիսի եկեղեցականներ, որոնք կարենան ճշմարտապէս ըսել, «Բոլոր տանդ նախանձը իս կերպ», եւ որոնք անձնական նկատումներ կը մոռնան՝ մինչ կը վառին Աստուծոյ փառքին եւ իրենց հօտերուն հոգեւոր զարգացման բուն տենչով :

Սակայն «Ստակ տուր որ ժողովարան գանք» խօսքը սխալ կը ներկայացնէ Բողոքականներու դիրքը : Բանի մը տարի առաջ խառնէօյի մէջ կը բնակէր Ամերիկուհի միսիոնար մը, շատ բարեսիրտ եւ գորովագութ, որ խորապէս յուզուեցաւ տեսնելով աղքատութիւնը տեղւոյն ընտանիքներէն ոմանց որոնց կ'այցելէր : Անոնց կարօտութիւնը թեթեւեղեցու համար Ամերիկացիական բարեկամներու դիմեց եւ անխոնջ ջանքով աշխատեցաւ զբուժելու հագուստները եւ ուրիշ բաներ կարօտեալներուն բաժնիկ ամէնէն օգտակար կերպով : Անտարակոյս երբեմն խաբուեցաւ : Այսպիսի գործով զբաղող ո՞ր անձ չխաբուիր : Բայց զայն ճանչցողներէն ոչ ոք կրնայ առանց գովեստի խօսիլ անոր անձնուրաց աշխատութեան եւ անոր շարժառիթներուն անկեղծութեան վրայ : Այդ Ամերիկուհին Ամերիկա վերադառնալէն ետքը ամէն տարի նպաստ զրկեց իր նախկին աղքատ զբաղիներուն, եւ մեծ մասամբ անոր նուիրատուութիւններուն շնորհիւ շարունակուեցաւ մարդասիրական այս գործը եւ, հակառակ այնպիսի խեղաթիւրումներու որպիսի են վերոյիշեալ յօդուածին մէջ գտնուածները, դեռ պիտի շարունակուի՝ ցորչափ ժամանակ զրկուին նուիրատուութիւնները : Եթէ յօդուածագիրը կամ ուրիշ ոեւէ բարեկամ ցոյց տայ թէ նպաստները իմաստութեամբ չեն բաշխուիր, թէ նպաստը նկատներէն ոմանք իրապէս կարօտ չեն եւ թէ աւելի կարօտ ուրիշներ կան որ կ'անտեսուին, եւ այս շատ կարելի է, նպաստի մատակարարները ճշմարտապէս շնորհակալ պիտի ըլլան այդ ծառայութեան համար : Նպաստները ամէնէն կարօտ անձերուն պիտի տրուին առանց նկատելու թէ ընդունողները մատուռ կու գան թէ ոչ : Կարելի է որ ոմանք եկած են՝ անցեալին մէջ նպաստ ընդունած ըլլալով, կամ ապագային մէջ ընդունելու յուսով : Սակայն անկարելի է որ մեր քարոզիչը շարժառիթներ կարգայ կամ ըսէ, «Դուն մատուռ գալու չես, եթէ շարժառիթներդ ուղիղ չեն» : Աստուծոյ տունը, Սբ. Ստեփանոս եկեղեցին ըլլայ թէ Բողոքականներու մատուռը, բաց ըլլալու է ամէնուն : Գալով մարդորսութեան ամբաստանութեան,

կը կարծենք թէ սահմանափակ առումով մը իրաւացի է : Ամէն եկեղեցի որ Աւետարանին պտուղը ցոյց կու տայ մաքուր եւ բարեգործ կեանքերու միջոցով՝ տեսակ մը մարդորս է : Կը հրապուրէ զմարդիկ եւ անոնք կու գան կը միանան անոր : Մեր բարի գործերը տեսնելով է որ մարդիկ կը փառաւորեն մեր Հայրը որ երկինքն է : Ոչ թէ փառաւոր արարողութեամբ, այլ Բրիստոնէական կեանքերու միջոցով կը ծանօթանայ ճշմարիտ եկեղեցին : Չենք ըսեր թէ Բողոքական եկեղեցին միշտ առատութեամբ ունի այսպիսի բարի մարդիկ, կամ թէ ոչ-Բողոքական եկեղեցիները չունին այսպիսի մարդիկ, այլ թէ եկեղեցին Բողոքական թէ ոչ-Բողոքական, որու անդամ են աղնիւնկարագրով մարդիկ, մարդորս կ'ըլլայ, իրեն քաշելով զմարդիկ : Եւ մարդիկ, երբ այսպիսի միջոցներով կը հրապուրուին, սիրով ընդունուելու են : Մենք երբեք յորդորած չենք մէկը որ Բողոքական ըլլայ, եւ երբեք պիտի չյորդորենք : Մենք մեր քարոզներուն մէջ երբեք չենք խօսիր ուրիշ եկեղեցիներու դէմ : Հաճոյք է խոստովանիլ եւ գովել անոնց մէջ գտնուած բարի բազմաթիւ բաներ : Մենք կը յորդորենք զմարդիկ իրենց Սուրբ Գիրքը կարդալ եւ անոր լուսով առաջնորդուիլ, բոլոր սրտով սիրել զՏէր Յիսուս, անոր սուրբ օրինակին հետեւիլ եւ իրենց կեանքը անոր ծառայութեան նուիրել : Բայց բուն մեր եկեղեցիին վրայ մենք նոյն սէրը եւ նոյն վստահութիւնը ունինք զոր արժանընտիր վարդապետը ունի իր եկեղեցիին վրայ : Ինչպէս ամէն եկեղեցականներու նոյնպէս Բողոքական քարոզիչներու քաջալերութիւն է լեցուն եկեղեցիներու սպասաւորել, եւ երբ մարդիկ կու գան մեր Բողոքական եկեղեցիները, զգալով թէ հոն կրնան ամէնէն աւելի հոգեւոր շինութիւն ստանալ, սիրով ու խնդութեամբ կ'ընդունուին անոնք :

ԿՈՐՈՎԻ ՈՒԹԱՌՆԱՄԵԱՆԵՐ

(Սընթէյ Սոս-Լ Թայդ)

Թէպէտ Աստուածաշնչին ամէն մէկ խօսքը ճշմարիտ է եւ օգտակար է հրահանգութեան եւ առաջնորդութեան համար, եթէ ուղիղ հասկցուի եւ զործածուի, եւ սակայն այն խօսքերուն մէջ կը գտնուին ոչ սակաւք որոնք սխալ հասկցուելով եւ զործածուելով կրնան վնասի պատճառ ըլլալ ընթերցողին : Այս իրողութիւնը կը հաւաստէ նոյն իսկ Աստուածաշնչին խօսքերը ինչպէս պարտական ենք կարդալ կամ ըսել :

Ընդհանուր կարծիք մը կայ թէ Աստուած Սուրբ

Գրոց մէջ յայտարարած է թէ մարդուս գործունեայ եւ օգտակար կեանքին տեւողութիւնը սահմանուած է եօթնասուն տարի եւ կամ առ առաւելն ութսուն տարի։ Սոյն մոլար կարծիքին պատճառաւ, Աստուծոյ բարեպաշտ զաւակներէն ոչ սակաւք, որոնք իրենքզիրենք քաջառողջ եւ կորովի կը գտնեն եօթնասունէն քանի մը տարի ետքը, կ'ըսեն թէ «Հիմա փոխ առնուած կեանք կ'ապրինք»։ Եւ սակայն ոչ Աստուածաշնչին ուսումը եւ ոչ մարդկային պատմութեան սորվեցուցած դասերը փաստ կը հայթայթեն մեզի կարծելու թէ երկրի վրայ մարդկային բնական կեանքին ներկայ սահմանը պարփակուած է եօթնասուն կամ մինչեւ իսկ ութսուն տարիքներուն մէջ։ Զչմարիտ է թէ բանաստեղծական խօսք մը կը գրտնաւի Սաղմօսաց գիրքին մէջ (Սաղ. Դ. 10)։ «Մեր տարիներուն օրերը եօթնասուն տարի են. ու թէ որ զօրութիւնով ութսուն տարի ըլլան, տակաւին անոնց փառքը աշխատանք ու ցաւ է։ Ինչու որ անոնք չուտով կ'անցնին, ու մենք կը թռչինք»։ Բայց ասիկա շատ շատ բառական իմաստով յայտարարութիւն է այն ժամանակի իրողութիւններուն երբ Սաղմոսերգուն գրեց եւ այն երկիրներուն՝ որոնց մտադիր էր խօսիլ։ Ասիկա չխօսուեցաւ իբրեւ ընդհանուր ճշմարտութիւն մը որ վերաբերէր մարդուս անցեալ պատմութեան, ոչ ալ գուշակութիւն մըն է մինչեւ ժամանակին վախճանը պատահելիքներուն։ Ստուգիւ Սաղմոսերգուն չըսեր թէ մինչեւ իր ժամանակը մարդուս բնական տարիքը եօթնասուն տարի եղած էր, Ըստ Աստուածաշնչի պատմութեան, մարդիկ Ադամէ մինչեւ Նոյ 500-900 տարի կ'ապրէին, Իրերու նոր վիճակի մը մէջ Աբրահամէ մինչեւ Մովսէս հարիւր տարեկան հասակը երբեք անսովոր բան մը չէր մարդուն համար։ «Մովսէս իր մեռած ատենը հարիւր քսան տարեկան էր. անոր աչքերը չտկարացան, ու անոր ոյժը չգնաց»։ Ուրեմն յայտնի է թէ Սաղմոսերգուն հասկցնել չուզեր թէ անցեալին մէջ մարդկային տարիքին սահմանը մինչեւ եօթնասուն կամ ութսուն տարի էր։ Ոչ ալ կ'ըսէ թէ իր ժամանակուան եւ ապագայ մարդոց տարիքը մինչեւ այսչափ պիտի ըլլար։ Սաղմոսերգուն գիտէր, ինչպէս գիտէին Աստուծոյ զաւակներէն եւ անոր ներկայացուցիչներէն ուրիշներ, թէ լաւագոյն ժամանակներ կուգան զԱստուած սիրողներուն համար։ Աստուծոյ սիրելիներուն համար լաւագոյն բաները այն ատեն դեռ գալու բաներ էին եւ հիմա իսկ են, ոչ ներկայի եւ ոչ անցեալի կը վերաբերին։ Եթէ Սաղ-

մոսերգուն օրով մարդուս բնական հասուն կեանքը եօթնասուն տարի էր, ասիկա պատմական կարեւոր իրողութիւն մըն է։ Բայց այդ օրը անցած է հիմա, եւ մենք դարերէ հետէ աւելի լաւ ժամանակներու մէջ կ'ապրինք։ Շատ մարդիկ իրենց լաւագոյն գործը կատարած են մօտ դարերուս մէջ եօթնասուն կամ ութսուն տարեկան հասակէն ետքը, եւ շատ ուրիշներ, որոնք տակաւին ժամանած չեն այդ հասուն տարիքին, կրնան յառաջ նայիլ իրենց վայելելու առանձնաշնորհութիւններուն՝ զուարթ ակնկալութեամբ եւ վստահութեամբ։ Ապրելով աճեցուն պատենութիւններով եւ եղանակներով զօրոնք կը վայելեն մարդիկ, շատեր հիմա աւելի գործ կը կատարեն եօթնասունէն ետքը քան զոր կրնային նախագոյն դարերու մարդիկ կատարել այդ տարիքին համեմէ առաջ։

Ինչպէս զուարճախօսութիւն, նոյնպէս եւ իմաստութիւն կար լեւոն Ժ. Գ. արդի Պապին խօսքին մէջ ի պատասխան Բրիտոնեայ կնոջ մը բարեմաղթութեան, երբ սա ըսաւ թէ կը փափաքէր որ անիկա մինչեւ հարիւր տարի ապրի։ «Միայն այդչափ տարի եւ ոչ աւելի», ըսաւ լեւոն Ժ. Գ.։ Պապը այդ ատեն իննսունը անցուցած էր, եւ տակաւին կարող էր ինչպէս հոգեւորապէս՝ նոյնպէս եւ ֆիզիքապէս եւ մտաւորապէս օժանդակել վեհապետներու եւ դատաւորներու եւ օրէնսդէտներու, այն կարգի խնդիրներու մէջ որ թէ՛ իրենց եւ թէ՛ անոնց կը պատկանին։ Զան Ուէսլիի մարդուս համար դրած չափանիշը աւելի աղէկ էր քան զոր սխալմամբ կը վերագրուէ ներշնչեալ Սաղմոսերգունին։ «Մարդ անմահ է մինչեւ որ կատարէ իր գործը»։ Ուէսլի, իր օրուան ուղեւորութեան բոլոր դժուարութիւններով, անխնջ ճամբորդելով ծովու եւ ցամաքի վրայ, իր պաշտօնը շարունակեց մինչեւ 88 տարիքը։ Եւ որքան այսպիսի օրինակներ կարելի է յիշել երեւելի մարդոց, որոնք շարունակեցին ապրիլ գործօն ծառայութեամբ իրենց ութսուն տարեկան հասակէն ետքը։ Պէնճըմին Յրանքլին ապրեցաւ եւ աշխատեցաւ մինչեւ 84 տարեկան։ Զան Բուրնսի Էտրմա, Ովկիանոսին երկու կողմերուն համար ալ դիւանագիտական, քաղաքական եւ վարչական ծառայութիւններու մէջ իր բոլոր այլադան եւ եռանդուն աշխատութիւններէն ետքը, Բոնիբէոնի ստեանը կը գտնուէր վիճաբանութեան մէջ քաջ ախոյեան, եւ մինչեւ իսկ այդ ժամանակ կը յաղթահարէր երիտասարդ եւ կրակոտ քաղաքագէտները, երբ աւելի քան 80 տարեկան էր։ Ուրիշմէ Է. Կլատտիլըն նոր սւսումնասիրութիւններու սկսաւ

Անգղիերէնի եւ Յունարէնի, երբ 80 տարեկան հասակին սահմանը անցած էր, Ֆոն Մոլթըէ մարաշխտը ստուար բանակներու շարժումներուն կ'առաջնորդէր երբ աւելի քան 80 տարեկան էր։ Ուէլինկլընի դուքսը բանակի, պատերազմական դաշտի եւ պետական դաշիճներու մէջ իր մատուցած այլազան բոլոր ծառայութիւններէն ետքը, Եւրոպայի եւ աշխարհի խաղաղութիւնը իր քաջագործութիւններով ապահովելէն ետքը եւ, իբրեւ նախարարապետ Մեծ Բրիտանիոյ, իր հայրենիքին ծառայելէ ետքը, տակաւին ոյժ ունէր եւ զանիկա գործածեց ալ 85 տարեկան հասակին մէջ։ Լորտ Չան Բլաէլ, Մեծ Բրիտանիոյ ուրիշ մէկ նախարարապետը, գործելէ դադարեցաւ 86 տարեկան, Լորտ Հարի Պրոդըմ, քաղաքագէտ, ատենաբան եւ պետութեան Լորտ կնքապահ, տակաւին առողջ էր իր 80 տարեքին մէջ եւ ապրեցաւ 90 տարի։ Վիլհելմ Ա. կայսր, 75 տարեկան էր երբ կայսր պսակուեցաւ, բայց իմաստութեամբ եւ կարողութեամբ իշխեց մինչեւ եղաւ աւելի քան իննսուն տարեկան։

Սլէքսանտըր Ֆոն Հոլմպոլթ, աշխարհիս վրայ նշանաւոր ըլլալէն եւ իր Բալթիք գրելէն ետքը, տակաւին գործօն կեանքով ապրեցաւ մինչեւ 90 տարեկան հասակը։ Սըր Հէնրի Հոլընտ, համալսարանի թիւիչ եւ աշխարհաշրջիկ, Ատլանտեանի հանդիպակաց ափունքը անցաւ անգամ մը եւս, երբ 85 տարեկան հասակը թեւակոխած էր։ Թոնմոս Բարլայլ կորովի եւ իմաստուն էր 86 տարեկան հասակին մէջ։ Նախարարապետ Բէնթ, 84 տարեկան, տակաւին Ամերիկացի երեւելի օրէնսգիտական հեղինակութիւնն էր։ Միքայէլ Անճէլօ, նկարիչ, բանաստեղծ, ճարտարապետ եւ քանդակագործ, 90 տարեկան հասակին մէջ անկորուստ յիշատակարաններ կը յօրինէր երկիրը գեղադարձելու եւ սքանչացնելու համար։ Ուիլյեմ Գոլէճի նախագահ Մարք Հափքինս բարութեան զօրութիւն մըն էր իբրեւ դատարարակ, իբրեւ խորհող եւ իբրեւ պետ Ամերիկեան արտասահմանի միսիոնարական մեծ ռահանորդ ընկերութեան մինչեւ 80 տարեկան հասակէն ետքը։ Եունիլըն Գոլէճի նախագահ էլիֆալէթ Նոթ, Նախագահ Հափքինսի բարեկամ եւ դործակից, իր զօրութիւնը պահած էր 90 տարեքէն ետքը։ Անոր եղբայրը, Սէմիւըլ Նոթ Բընէթիքըթցին, արտասահման գացող Ամերիկացի առաջին հինգ միսիոնարներէն մէկուն հայրը, շարունակեց իր պաշտօնը ալեւոր եւ քաջակորով իբր մինչեւ այդ տարիքը։ Յօդուածագիրս բարեբաղդ գտնուած է այս երկու եղբայրներուն

ալ բեմբասացութեան ունկնդրել անոնց իննսուն տարեկանի շուրջը գտնուած ժամանակ։

Յօդուածագիրս ազդական համակրելի տիկին մը, երբ 80 տարեկանի մօտ էր, սաստիկ հիւանդութեան մը պատճառաւ որոշեց Ովկիանոսն անցնել եւ այցելել Եւրոպա եւ Ափրիկէ իր առողջութիւնը վերանորոգելու յուսով։ Եւ այդ տարիքին մէջ Եգիպտոս գնաց եւ ուղտ հեծաւ իր կեանքին մէջ առաջին անգամ։ Այժմ պատուական առողջութիւն կը վայելէ, պատրաստ ամէն ծառայութեան զօր Աստուած տնօրինած է անոր ապագայ տարիներուն համար։ Յօդուածագիրս պատուաբաժան հայրը երկար ատեն հրապարակային եւ առանձնական ծառայութիւններէ ետքը կարող եղաւ իր ընկերային առանձնաշնորհութիւնները զարգացնել մինչեւ ութսուն տարեկան ըլլալէն շատ ետքը։ Եւ այսպէս կրցաւ այս ճշմարտութիւնը լուսաբանող օրինակներուն թիւին բազմապատկուելուն նպաստել։ Պէտք է յիշել թէ այս ծերունի անձերէն ոչ ոք ծոյլ էր։ Ամէն ալ գործեցին մինչեւ վերջը։

Անշուշտ Աստուծոյ զաւակ մը այս օրերուն մէջ պարտի համարիլ եւ յուսալ թէ պիտի ապրի 80 տարի։ Եւ միթէ չե՞նք կրնար ակնկալել թէ տակաւին պիտի ըլլայ յառաջատուութիւն տարիքի աւելնալու մասին, մինչեւ որ 100 տարեկան կորովի մարդիկ այնքան հասարակ ըլլան որքան որ են հիմա 80 տարեկան եղողները, եւ թէ ասիկա պիտի ըլլայ յառաջդիմութեան ուրիշ մէկ քայլը միայն։

ԳԻՆՈՎ ԿՈՎՆԵՐ

Հետեւեալը գրած է Թղթակից մը Գիւնըն Ուելի։ Սիրելի խմբագիր։ Ձեզի պիտի պատմեմ յոյժ յուզիչ դէպք մը որ տեղի ունեցաւ հոս Պրոնսընի մէջ (Ֆլորիտա նահանգ) անտառին այս ծայրը։ Դէպքն է կատաղի կռիւ մը երկրագործ Հոքինսի գինով երկու կովերուն մէջտեղ, որուն մէջ մեռաւ անոնցմէ մէկը յուսահատական կռիւէ մը ետքը որ երկու կատաղի ցուրերու կռիւը գերազանցած էր։ Մ. Հոքինս հոսկէ չորս մղոն անդին կը բնակի եւ կը պարծենայ իր ընտիր անասուններուն համար։ Կը չինէ նաեւ առատ օշաբակ շաքարեղէգէ։ Շաքարեղէգը աղալու եղանակին մէջ այս երկրի երկրագործներէն շատը առանին սպառման համար ըմպելի կը չինեն շաքարեղէգի մրուրէն, բայց Հոքինս սաստիկ հրաժարող մըն է ոգելից ըմպելիէ, եւ որոշած էր շաքարեղէգին այդ մրուրը մանաւանդ կովերուն տալ

քան ըմպելի չինել անկէ : Ուստի անցեալ օր կէսօրէ ետքը լեցուց տաշտը , չխորհելով թէ ինչ եղերական զէպք պիտի պատահէր : Շուտով անոր սիրական կովերէն երկուքը եկան եւ սկսան խիշ տարօրինակ ըմպելին : Համով եկաւ ըմպելին , եւ կովերը աւելի խմել ուզեցին : Շուտով լաւ մը գինովցան , եւ յետոյ կատաղութիւն եկաւ անոնց վրայ : Մէկը միւսին վրայ յարձակեցաւ եւ ուղեց տիրանալ տաշտին : Իսկ միւսը արհամարհոտ բռնաշով մը իր հակառակորդին կուշտը խեթկեց իր եղջիւրներով : Առաջին կովը վայրկեան մը դարձուց իր պոչը , եւ յետոյ ետ վաղեց ու յառաջ խուժելով միւս կովին փորին սոսկալի հարուած մը տուաւ : Կատաղած անասունները այնուհետեւ բառաչելով իրարու վրայ վազեցին եւ կռուեցան սոսկալի վայրագութեամբ : Այս տեսեց կէս ժամ , եւ ահա անոնցմէ մին գետին տապալեցաւ մահամեծ վիճակի մէջ , եւ միւսը սկսաւ ձեմել յաղթանակաւ : Մարդիկ կը լսէին գոռում գոռում , բայց ժամանակին չհասան տեսարանին որ կասեցնէին կովը : Մ. Հոքինս կորսնցուց իր կովերէն մէկը , բայց մեծ փորձառութիւն չանեցաւ , եւ աւելի հաստատուն հրաժարող մը եղաւ ոգելից ըմպելիներէ :

ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՎԻՐԱՅՈՒԹՈՒԹԻՒՆ

Պրագլիւնոյ Հնդիկները վերք կարելու տարօրինակ կերպ մը ունին , որ արդի վերաբուժութեան արծաթ թելին կամ յատկապէս պատրաստուած մետաքսաթելին չափ աղէկ է , եւ շատ ալ աւելի դիւրին . բաց աստի , հարկ չէ որ ձեռքը ճարտար ըլլայ . իսկ նիւթերը միշտ առձեռն կը գտնուին գրեթէ ամէն տեղ Պրագլիւնան անտառին մէջ : Այս նիւթերն են տեսակ մը շատ խոշոր մըջիւն , որ ունի ծնօտներ որոնք կրնան բռնել գրեթէ ամէն բան : Այս մըջիւնին մասնաւոր յատկութիւններէն մէկը սա է որ երբ բան մը կը խածնէ այս ծնօտներով , կարելի չէ դատել զանոնք : Մինչեւ անգամ եթէ մարմինն մնացած մասերը փրցուին , այս ծնօտները կը մնան իրենց խածած տեղին վրայ : Երբ Պրագլիւնացի Հնդիկը վերք մը կ'ընդունի , այս մըջիւններէն քանի մը հատ կ'առնէ եւ տանելով վերքին քով , որ առաջուրն է իրար բերուած կ'ըլլայ , զանիկա խածնել կու տայ : Մըջիւնները իրենց ծնօտները կը հաստատեն վերքին երկու կողմերը . եւ յետոյ Հնդիկը կը փրցնէ մըջիւններուն մարմնին մնացած մասերը : Ծնօտները չեն բաժնուիր . եւ այսպէս մըջիւններուն գլուխներուն շարքը վերքը միացած կը պահէ , ինչպէս վերաբոյժին ա-

սեղը եւ թելը պիտի ընէր , եւ որովհետեւ այս մըջիւններուն խածուածքը թունաւոր չէ , սոյն կոշտ եւ պատրաստ վերաբուժութիւնը լաւ կը յաջողի :

ԴԺԳՈՇՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏՐՏՈՒՆՁԻ ՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարդիկ կան որոնք աշխարհէ դժգոհ են շարունակ : Կարծես թէ կ'ախորժին գանգատելէ : Բան մը չկայ որ իրենց ճաշակին յարմարի : Երբեք չպատահիր որ բանի մը հաւնին օրտով եւ ճշմարտապէս : Ոչ մէկ այր կամ կին անքննադատելի է անոնց համար : Իրենց պարտք կը զգան ոչ մէկ բանի կամ անձի լիովին հաւնել : Բոլոր օրտով կը ձայնակցին Սուրբ Գիրքին , թէպէտ տարբեր առումով , երբ ան կ'ըսէ , “Աղէկութիւն ընող մը չկայ , մէկ լին ալ չկայ ,” հարկաւ միշտ դիրենք բացառութիւն ընելով : Եղիայի նման կ'ըսեն , թէպէտ անհունապէս նուազ իրաւամբ , թէ բոլոր բարիները մեռան եւ միայն իրենք մնացին :

Սակայն անոնց համար ծուռ են ոչ միայն մարդիկ , այլ եւ ամէն անցք : Ոչ մէկ բան ուղի է , ոչ մէկ բան այնպէս է ինչպէս պարտէր ըլլալ : Այս յուստեսները բիծ եւ արատ կը տեսնեն ամէն տեղ : Առանց զգալու կ'ընեն իրենց դիրենք աշխարհի քննադատ , եւ աշխարհի համար չունին ուրիշ բան բայց միայն դժգոհութիւն : Իրենց տեսութեամբ , երբեք եղած չէ ժամանակ , երբ այնչափ մեղք գըտնուէր աշխարհի վրայ որչափ հիմա կը գըտնուի : Ո՛հ , իրենց մանկութեան ժամանակ ամէն բան անհունապէս աւելի աղէկ էր : Հիմա ոչ ոք կ'ուսանի Սուրբ Գիրքը . օրչափ աւելի կը սիրուէր եւ կ'ուսումնասիրուէր այն : Այժմու , փրիստոնեաներ չեն ապրիր այնպէս ինչպէս այս քննադատներուն մանկութեան ոսկեդարուն փրիստոնեաները :

Տրանջալու այս հակամիտութեան միւս ձեւն է այն կերպը , որով մարդիկ կարծես կը փառին իրենց իրական կամ երեւակայական թըշուառութիւններուն : Մասնաւոր հրճուանք կը

զգան դժբախտութենէ : Որչափ յաջողին թըռուառ ներկայացնել իրենց վիճակը, նոյնչափ գոհ կ'ըլլան : Ոչ ոք երբեք լսած է որ իրենց առողջութիւնը հարցնողին պատասխանեն ուրախութեամբ թէ շատ աղէկ են : Միշտ պիտի ըսեն թէ տկար են կամ անհանգիստ որ լսողին կարեկցութիւնը չարժեն : Մարդկութեան այս ողորմելի դժգոհութեան դարման չկայ : Անոր բոլոր աղբիւրը անձնահաճութիւնն է : Մարդիկ իրենց վրայ այնչափ բարձր համարում ունին որ ուրիշ ամէն ոք թողնուի կամ անարժէք կը թուի իրենց : Իրենցմէ զատ ոչ ոք աղէկ է : ամէն ոք պակաս է ճշմարիտ մարդու չափու հասակէն :

Այս ոգիին տգեղութիւնը ամէնուն յայտնի է : Ոչ ոք կը սիրէ տրանջացող անձ : Աշխարհէ դժգոհ ըլլալու տրամադրութիւնը խղճալի տրամադրութիւնն է : Արդարեւ այս աշխարհը լաւ աշխարհ է : այո, լաւագոյն աշխարհն է զոր երբեք տեսած ենք : Աստուծոյ աշխարհն է այս, ոչ թէ Սատանայի : Եւ բաները դէպի կորուստ չեն դիմեր : Անցքերը տիեզերքի մէջ գործող կոյր դիպուածի արդիւնք չեն : Ոչ ալ Սատանան է վարիչ այս աշխարհի գործերուն : “Իմ Հայրս մինչև հիմա կը գործէ, ես ալ կը գործեմ :” Աստուածային սէրն է ղեկին գլուխը, և “ամէն բաները բարիի գործակից կ'ըլլան անոնց որ Աստուած կը սիրեն :” Աշխարհ հետզհետէ կը բարւոյրի : Բոլոր բարիները չեն մեռած : Մեզմէ զատ ուրիշներ ալ ուղեղ ունին և քիչ շատ բան գիտեն : Խմաստութիւնն ամբողջովին պիտի չկորսուի երբ մեռնինք մենք :

Քանի մը ամիս առաջ երկաթուղիի մեծ ընկերութեան մը նախագահը մեռաւ, և թաղման օրը եօթը վայրկեան դադար եղաւ ընկերութեան բոլոր դիժերուն վրայ : Ոչ մէկ անիւ շարժեցաւ : Յետոյ երթևեկին սկսաւ իր սովորական թափով : Երբ ամէն մեռնինք, աշխարհ այդքան իսկ ուշադրութիւն պիտի չտայ մեզի : Ոչ մէկ անիւ շարժելէ պիտի դադարի եօթը

վայրկեան կամ մէկ վայրկեան, երբ մենք մեր գերեզմանը փոխադրուինք : Իրօք շատ նուազ կարեւոր ենք քան զոր կը կարծենք մենք : Ուրիշ ոչ ոք մեր համարումն ունի մեր վրայ : Վերջապէս, շատ հասարակ մահկանացուներ ենք, ոչ աւելի լաւ քան հաղաւոր ուրիշներ : Բաց աստի, մեր կարողութեան և նկարագրի հասարակ վիճակն ալ իր կարեւորութիւնը մեծապէս կը կորսնցնէ մեր խղճալի ինքնահաւանութեան պատճառով : Խոնարհամտութիւնը ճշմարիտ մեծութեան անխուսափելի մէկ տարրն է : Երբ մէկը կը զգայ թէ ինք մեծ ու բարի է, իր մեծութիւնը և բարութիւնը զգալապէս կը պակսին :

Մենք շատ աւելի երջանիկ պիտի ըլլայինք, եթէ յաղթէինք դժգոհութեան այս խղճալի հակումին, դադրէինք գանգատել իրերու ընթացքէն, և սիրով ու լաւ կատարէինք մեր բաժինը աշխարհի գործին մէջ : Շատ աւելի լաւ պիտի ըլլար, եթէ դադրէինք մեր ընկերները դատել և սորվէինք յարգանքով ու գովաստով խօսիլ անոնց կեանքին ու գործին վրայ : Աշխարհի շատ աւելի օգտակար պիտի ըլլայինք, եթէ մեր կարօտութիւնները մոռնայինք և մեր տկարութիւններուն ու ցաւերուն վրայ ի սպառ ոչ մէկուն խօսէինք, բայց միայն մեր բժշկին, և եթէ ապրէինք մեր առողջութեան վրայ : հրճուելով :

Մեր վրայ կը փայլի միշտ մեր Հօրը դէմքը և մեզի կը յայտնէ միշտ անոր սէրը : Մեր կեանքն ունի իր փորձութիւնները, պայքարները, նեղութիւնները և յուսախաբութիւնները : Սակայն այս փորձառութիւնները մասն են այն գործողութեան, որով Աստուած կը պատրաստէ մեզ այն վիճակին, որու կ'ուզէ հասցնել մեզ : Համբերենք ուրեմն միշտ, հաւատանք միշտ, երգենք միշտ և ջանանք ձեռք բերել “ինչ որ ճշմարտութիւնով է, ինչ որ պարկեշտութիւնով, ինչ որ մաքրութիւնով, ինչ որ սիրով, ինչ որ բարի համբաւով :”

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

(Նախաբան)

Կը փափաքինք այս խորագրին տակ Ա.-Ե. ԿԵԱՆՔԻ ԸՆԹԵՐԳՈՂՆԵՐՈՒՆ Խօսիլ Քրիստոնէական Կեանքի պայմաններուն եւ հանգամանքներուն վրայ, մեզի ուղեցոյց բռնելով Հարաւ. Ա. փրկիկէի աշխարհահռչակ հովուին, Էնտրիւ Մըրրէյի, «Նոր Կեանք» անուամբ գիրքը որ շինուած է յատկապէս հրահանգելու համար Հոգեւոր Կեանքի մէջ դեռ նոր մտած հաւատացեալը:

Կը յուսանք, հոգեւոր դասերու այս ընթացքը օգտակար կ'ըլլայ Քրիստոնեաներու երկու դասակարգին: Նախ՝ անոնք որ շատոնց ընդունած են Յիսուսը իբրեւ Փրկիչ եւ բարեկամ: Երկրորդ՝ եւ մանաւանդ անոնք որ մօտ ժամանակի մէջ աշակերտ եղած են Յիսուսի: Ասոնք պէտք ունին ամէն օր, ամէն ժամ կրթուելու, հրահանգուելու Մեծ Վարդապետին: Կը մաղթենք որ ներկայ դասընթացքը իրենց իմացականութեանը լուսաբանէ Հաւատքի ճամբան, իրենց հոգեւոր տեսութիւնը յստակէ, եւ իրենց մէջ նոր ծնած հաւատքը, յոյսը ու սէրը ամրապնդէ: Այս կերպով կ'ուզենք նպաստել Հոգեւոր Արթնութեան գործին՝ որ մէկ երկու տարիէ ի վեր զգալի եղած է մեր երկրին Աւետարանական Եկեղեցեաց ոմանց մէջ, ի մասնաւորի Կիլիկիոյ Միութեան չըջանալին մէջ:

Խնդիրք մ'ունինք ընթերցողէն: Այս դասերը Սբ. Գիրքէ ի ձեռնին եւ աղօթքի հոգիով կարդա: Իւրաքանչիւր դաս նախ կարդա մեծ ուշադրութեամբ: Ապա կարդա՝ Սբ. Գրքէն որոշուած համարները բանալով ու սերտելով: Երրորդ անգամ կարդա՝ մտածելով ամբողջին եւ ամէն մասին վրայ: Աղօթէ որ Սբ. Հոգին մօքիդ ու սրտիդ վրայ տպաւորէ այս ճշմարտութիւնները եւ հոգիիդ յայտնէ Յիսուսին եղող բաները: Մ. Կ. Փ.

1

Նոր Կեանք

«Ինչու որ Աստուած անանկ սիրեց աշխարհը մինչեւ որ իր Միածին Որդին տուաւ, որ ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտենական կեանք ունենայ» (Յովհ. Գ. 16):

«Ինչու որ դուք մեռաք, ու ձեր կեանքը պահուած է Աստուծոյ քովը Քրիստոսի հետ: Երբ որ Քրիստոս՝ մեր կեանքը յայտնուի» (Կոր. Գ. 3, 4):

«Եւ կեանքը յայտնուեցաւ, ու տեսանք եւ կը վկայենք ու ձեզի կը պատմենք ան յաւիտենական կեանքը, որ Հօրը քովն էր ու մեզի յայտնուեցաւ: Աստուած մեզի յաւիտենական կեանք տուաւ:

ու աս կեանքը անոր Որդւոյն մէջն է: Ան որ Որդին ընդունած է, կեանք ունի» (Ա. Յովհ. Ա. 2, Ե. 11, 12):

Ո՛րքան փառաւոր է, ուրեմն, օրհնութիւնը զոր Տէր Յիսուսի հաւատացող ամէն մարդ կը ստանայ: Ոչ միայն իւր տրամադրութեանցը եւ կենցաղավարութեանը մէջ փոփոխութիւն մը տեղի կ'ունենայ, հապա նաեւ Աստուծոյ երկինքէն կը ստանայ բոլորովին նոր կեանք մը: Անիկա վերստին կը ծնանի, Աստուծոյ կը ծնանի. անիկա մահուանէ դէպ ի կեանք անցած է (Յովհ. Ա. 12, 13, Գ. 5, 7, Ե. 24, Ա. Յովհ. Գ. 14, Ե. 1):

Այս նոր կեանքը ուրիշ բան չէ, բայց Յաւիտենական Կեանք (Յովհ. Գ. 15, 16, 36, Զ. 40, 51, 52, ԺԱ. 25, 26, Հով. Զ. 11, 23, Ը. 2, Ա. Յովհ. Ե. 12, 13):

Յաւիտենական կեանքը չնշանակեր կեանք մը որ լոկ անձայր ու անվախճան է, կեանք մը որ յաւիտեան պիտի տուէ: ոչ, հապա կը նշանակէ կեանք մը որ նոյն իսկ Աստուծոյ կեանքն է, այն կեանքը զոր Աստուած ունեցած է ի յաւիտենից եւ որ տեսանելի կերպով յայտնուած է Քրիստոսի մէջ: Այս կեանքը հիմա Աստուծոյ ամէն զաւակին ժառանգութեան բաժինն է (Ա. Յովհ. Ա. 2, 3, Գ. 1, Ե. 11):

Այս կեանքը աներեւակայելի զօրութիւն ունեցող կեանք մ'է: Երբ որ Աստուած մատաղ տունկի մը կամ կենդանիի մը կեանք կու տայ, այդ կեանքը իւր մէջ կը պարունակէ աճելու զօրութիւնը, որուն չնորհիւ տունկը կամ կենդանին իբր թէ ինքնաբերաբար կը մեծնայ: Կեանքը զօրութիւն է: Նոր կեանքին մէջ, այսինքն քու սրտիդ մէջ, յաւիտենականութեան զօրութիւնը կայ (Յովհ. Ժ. 10, 28, Եբր. Է. 16, Բ Կոր. ԺԲ. 9, ԺԳ. 4, Կող. Գ. 3, 4, Փիլ. Դ. 13): Ուստի ո՛րքան ապահով է ծառի մը կամ կենդանիի մը առողջ աճումը, անկէ աւելի ստոյգ է աճիլը ու զօրանալը Աստուծոյ զաւակին, որ անկեղծօրէն անձնատուր կ'ըլլայ նոր կեանքին ներգործութեանը:

Ուրեմն ի՞նչ բան արգելք կ'ըլլայ այդ զօրութեանը եւ նոր հոգեւոր կեանքը մեր ընդունելուն: Գլխաւորաբար երկու բան: Առաջին արգելքն է նոր կեանքին բնութեանը, օրէնքներուն ու ներգործութեանը մասին տիրող տգիտութիւնը: Մարդը, մինչեւ իսկ Քրիստոնեան, ինքիւրմէ բնաւ զաղափար չունի Աստուծոյ եկող նոր կեանքին մասին, որ կը զերազանց բոլոր իւր խորհուրդները: Աստուծոյ ծառայելու եւ Անոր հաճոյ ըլլա-

լու մասին իւր անձէն ծնած խորհուրդները այնքան խորապէս արմատացած են իւր մէջ որ թէպէտեւ իւր կարծիքով կը հասկնայ ու կ'ընդունի Աստուծոյ խօսքը, սակայն մարդկօրէն միայն ու մարմնով կը մտածէ Աստուածային բաները, որ սակայն բնաւ հասկնալ չէ (Յեսու Գ. 4, Ես. ԾԵ. 8, 9, Մատ. ԺԶ. 23): Աստուած ոչ միայն փրկութիւն ու կեանք կու տայ, հապա Հոգին կու տայ, որով կ'ըմբռնենք իւր տուած բանը: Անիկա ոչ միայն մատով կը ցուցնէ Քանանու երկիրը եւ հող տանող ճամբան, բայց նաեւ ամէն օր կ'առաջնորդէ մեզի որ կոյր ենք: Նորադարձ Քրիստոնեան խորապէս համոզուելու է որ ինքը բան չկիտէ Նոր Կեանքին վերաբերմամբ եւ անկարող է անոր մասին ուղիղ ըմբռնումներ կազմելու: Այս կերպով պիտի ստանայ այդ հեղ ու հնազանդ Հոգին, որուն Տէրը խոստացած է յայտնել իւր խորհուրդները (Սաղ. ԻԵ. 5, 8, 9, ՃԽԳ. 8, Մատ. ԺԱ. 25, Ա. Կոր. Ա. 18, 19, Բ. 7, 10, 12, Եբր. ԺԱ. 8):

Հաւատքի ճամբուն մէջ երկրորդ արգելք մ'ալ կայ: Ամէն տունկի, ամէն կենդանիի, ամէն մանուկի կեանքին մէջ զինքը մեծցնելու բաւական զօրութիւն գետեղուած է: Նոր Կեանքին մէջ ալ Աստուած բաւականաչափ զօրութիւն հայթայթած է, որուն շնորհիւ Աստուծոյ զաւակը պիտի աճի ու ըլլայ ամէն ինչ որ կրնայ ըլլալ: Քրիստոս ինքն է անոր կեանքը եւ կեանքին զօրութիւնը (Սաղ. ԺԸ. 2, ԻԷ. 1, 2Գ. 5-8, Յովհ. ԺԳ. 19, Գաղ. Բ. 20, Կող. Գ. 3, 4): Եւ սակայն քանի որ այս հոգի կեանքը տեսանելի ու չօչափելի բան մը չըլլալով մարդկային տկարութեան մէջ կը զործէ, Քրիստոնեան մաքուր տարակոյսի մէջ կ'իյնայ, Չկրնար հաւատալ թէ ինքը Աստուածային զօրութեան մը շնորհիւ եւ անվրէպ պիտի աճի, Չհասկընար թէ հաւատացեալին կեանքը հաւատքի կեանք մ'է, որով պիտի բռնէ ու իւրացնէ Քրիստոսի մէջ իրեն համար գանձուած կեանքը, թէպէտեւ ինքը բան մը չտեսնէ, կամ չօչա փէ, կամ չզգայ (Ամբ. Բ. 4, Մատ. Զ. 27, Հռով. Ա. 17, Գաղ. Գ. 11, Եբր. Ժ. 38):

Ուրեմն այս Նոր Կեանքը ստացած ամէն մարդ թող մշակէ սա մեծ համոզումը ու ըսէ. Իմ մէջս ներք ործողը յաւիտենական կեանքն է: Անիկա Աստուածային զօրութեամբ կը ներգործէ: Ես կըրնամ ըլլալ եւ պիտի ըլլամ ինչ որ Աստուած կ'կամի որ ըլլամ: Քրիստոս ինքն է իմ կեանքս: Ե՞ւ ամէն օր Քրիստոսը պիտի իւրացնեմ իբրեւ Աստուծոյ ինծի շնորհուած կեանքս, եւ Անիկա լեցուն զօրութեամբ իմ կեանքս պիտի ըլլայ:

Աւել+

Ով իմ Հայրս, որ քու Որդիդ ինծի տուած ես որպէս զի Անով կեանք ունենամ, փառք քեզի այս փառաւոր նոր կեանքին համար որ հիմա իմ մէջս է: Կ'աղաչեմ, սորվեցուր ինծի որ ուղիղ ըմբռնեմ այս նոր կեանքը: Կը խոստովանիմ որ քու ծառայութեանդ մասին իմ մէջս տգիտութիւն եւ ծուռ խորհուրդներ կը տիրեն: Կը հաւատամ իմ մէջս եղող Նոր Կեանքին երկնային զօրութեանը: Կը հաւատամ թէ իմ Տէրս Յիսուս, որ Ինքն է իմ կեանքս, իւր Հոգիովը ինծի պիտի սորվեցնէ թէ ինչպէս քալելու եմ այդ կեանքին մէջ: Ամէն:

Խորհրդածո՞ւիլներ

- Հետեւեալ դասերը տպաւորէ մտքիդ մէջ,
 - Գիտցիր որ հաւատքով ստացեր ես յաւիտենական կեանք, Աստուծոյ կեանքը:
 - Այս նոր կեանքը Քրիստոսով է, եւ Սուրբ Հոգին քեզի պիտի հաղորդէ Քրիստոսին եղող բաները: Քրիստոս քու մէջդ կ'ապրի Սուրբ Հոգիին միջոցովը:
 - Այս կեանքը զարմանալի զօրութիւն ունի: Որչափ ալ ինքզինքդ տկար զգաս, կրնաս հաւատալ թէ քու մէջդ եղող կեանքը Աստուածային զօրութիւն ունի:
 - Այն կեանքը ժամանակի կը կարօտի որ քու մէջդ աճի եւ քեզ լեցունէ: Համբարէ:
 - Մի մոռնար որ այս նոր կեանքին բոլոր օրէնքները ու կանոնները Աստուծոյ հաճոյ ըլլալու մասին մարդուն բոլոր խորհուրդներուն հակառակ կու գան: Զգուշացիր քու անձնական խորհուրդներէդ, եւ Քրիստոս որ քու կեանքդ ու իմաստութիւնդ է՝ թող Նա սորվեցնէ քեզի ամէն բան:

ԵՐԿՐԻՍ ԱՆԾԱՆՈԹ ՄԱՍԵՐԸ
(Յ. Յ. Մ.) (*)

Երկու անուանի աշխարհագիրներ, Դերմանացի Փրօֆ. Կիւնթըր եւ Ամբրիկացի ճ. Հ. Կրօսվէնը ինչիւր ըրած են թէ 1800է 1900 ինչ խուզարկութիւններ կատարուած են աշխարհի վրայ, եւ վերջինը կարգ մը աշխարհացոյցներ հրատարակած է, որոնցմով կարելի է բաղդատութիւն ընել 1800ի եւ 1900ի ծանօթ աշխարհին:

1800ին ծանօթ ցամաքները նուազ էին քան անձանօթները: Աւստրալիոյ հազիւ ծովեզերքը ծանօթ էր. Ափրիկէէ՝ Եգիպտոս եւ հարաւային մասին ծովեզերեայ կողմերը. Ասիայէ՝ Հնդկաստան, Պարսկաստան եւ սահմանակից երկիրները,

(*) Մարտուանի գոյէճին դասախօսներէն Փրօֆ. Յ. Յ. Մանիասեան յաճախ այն սկզբնատուերով պիտի ներկայանայ և խօսի թերթին ընթերցողներուն: [Իմ. Ա. Է. Դ.]

Կասպից եւ Արալայ ծովերուն չրջակաները եւ Մալաքքա թերակղզին, Արեւելեան Ասիոյ լոկ ծովեզերքը եւ Սիպերիոյ միայն հիւսիսային արեւմտեան անկիւնը: Մալայեան Արշիպելագոսի կղզեաց լոկ փոքրերը խուզարկուած, իսկ մեծերուն ներսի կողմերը բոլորովին անծանօթ էին: Հարաւային Ամերիկայի ներսի կողմերը մեծաւ մասամբ եւ Հիւսիսային Ամերիկայի արեւմտեան եւ հիւսիսային մասերը ամբողջովին դեռ կը սպասէին խուզարկուներու:

Այս հարիւր տարուան միջոցին աշխարհացոյցները մեծ փոփոխութիւն կրեցին, բայց դեռ ճիշդ մակ տեղերը, այսինքն խուզարկելի մնացածները, չատ են, մանաւանդ բեւեռային չրջանակներուն մէջ: Հիւս. Բեւեռին շուրջը 770 քիլոմետր տրամագծով մաս մը, տարածութեամբ գրեթէ հաւասար Փոքր Ասիոյ, դեռ նաւ եւ նաւագ չէ տեսած. էն մօտ գացողն եղած է Իտալացին Գաննի, որ մինչեւ 86° 33' հիւս. լայնութեան հասած է: Իսկ Հար. Բեւեռը գրեթէ ամբողջովին խաւարի մէջ է. 1843ին Սըր ձէյմս Րօս արշաւեց մինչեւ 78° 4' Հար. Լայն. եւ գտաւ Վիքթորիա երկիրը Նրէպուս եւ Թէրրոր հրաբուխներով եւ մագնիսական Հար. Բեւեռը: Յետոյ խուզարկութիւնը ընդմիջեցան մինչեւ 1894, երբ մի քանի տէրութիւնք սկսեցին գիտական արշաւանքներ ընել: Սակայն տակաւին կայ Եւրոպայի տարածութեան հաւասար մաս մը, որոյ նկատմամբ չենք գիտեր թէ ցամաք է թէ ծով:

Մեծ ցամաքներէն միայն Եւրոպա լիովին քնննուած է, իսկ անկէ դուրս դեռ շատ գործ կը սպասէ գիտնականին:

Ասիոյ մէջ Միջագետի մէկ մասը, Արաբիոյ հիւսիսային եւ ներսի կողմերը, Սիպերիոյ այլեւայլ կողմերը, Հնդկաստանի հիւսիսակողմը գտնուող անմատչելի լեռնազաւառները, Թիպէթ, Նեփալ, Կոպի եւն., դեռ կը սպասեն Սվան Հետինի նման համբերող խուզարկուներու:

Հիւս. Ամերիկա մեծաւ մասամբ խուզարկուած է, բայց Գանատայի ու Ալաքայի սահմանին վրայ եւ անքնակելի Լապրատորի մէջ դեռ կան ընդարձակ անծանօթ երկիրներ: Կեդրոնական Ամերիկա թէեւ նեղ երկիր մը կը թուի, դեռ ունի տեղուանք զորս աշխարհագիրը չճանչնար:

Հար. Ամերիկայի ծովեզերեայ մասերը լու քնննուած են, ներսի կողմերն ալ ուր որ գետերը նաւարկելի են՝ գիտուններն ալ դացած են. բայց դեռ կայ ցամաքին գրեթէ մէկ քառորդը որ ճախիններու, գաղաններու, թունաւոր օձերու եւ

վայրենի բնիկներու պատճառաւ քննուած չէ, եւ թերեւս հարիւր տարի եւս պիտի սպասենք մինչեւ որ ամբողջ ցամաքին իւրաքանչիւր անկիւնը լուսաւորուած ըլլայ:

Աւստրալիոյ մէջ Բրիտանական կառավարութիւնը մեծ ծախքեր ըրած է երկրին ամէն կողմը խորամուխ ըլլալու. սակայն հակառակ բոլոր աշխատութեանց՝ հոս ալ դեռ կան անծանօթ գաւառներ հիւսիսային եւ արեւմտեան մասին մէջ: Նոր Կուինէա եւ անոր արեւելեան կողմի կղզիներն ալ լիովին քննուած չեն:

Աշխարհագրին ցաւոց կեդրոնն է Ափրիկէ, այն ցամաքը՝ որուն վրայ բոլոր քաղաքականացեալ ազդեր թափած են ամէն կերպ ջանք ու աշխատանք, ըլլայ գիտական՝ ըլլայ շահախնդրական նկատումով, եւ տուած են դրամական եւ մանաւանդ մարդկային կենաց անգին զոհեր, այն ցամաքը՝ որոյ խուզարկութեան իրենց կեանքը նուիրած են Լիվինկսթոն, Լեփսիուս, Պարթ, Պըրթըն, Գամերոն, Սթէնլի, Սէրփա Փինթօ, Վիաման, Րօլֆս, Ֆրիչ, Շվայնֆուրթ, Նախթիկալ, Հօլուպ, Մայըր, Թէլէքի եւ ուրիշ բազում մեծանշակ ճամբորդներ: Այդ Ափրիկէի 29,846,800 քառակուսի քիլոմետր տարածութեան գրեթէ 9,000,000ը, կամ Եւրոպայի ցամաքին հաւասար մէկ մասը, դեռ կը սպասէ զայն աշխարհի ծանօթացնող անձնուէր խուզարկուներու:

Կը տեսնենք թէ դեռ անծանօթ երկիրներ շատ ունինք, եւ ո՛վ գիտէ թէ արդեօք մինչեւ Յ. Տ. 2000, ամէնքը անկասկածելի կերպով նշանակուած պիտի ըլլան աշխարհացոյցներու վրայ:

Ա. Ղ. ՕԹՔ՝ Ա. ՍՏՈՒԾՈՅ ԿԱՄՔԻՆ ՀԱՄԵՄԱՏ

(Միհրան Գաբրէէլեան)

«Ինչ բան որ խնդրելու ըլլանք իր կամքին համեմատ՝ կը լսէ մեզի» (Ա. Յովհ. Ե. 14):

Այս համարը կը ցուցնէ թէ քմածին եւ մտացածին խնդրուածքներ ի զուր են, անյսելի: Մեր խնդրուածքն ըլլալու է Աստուծոյ կամքին համեմատ: Այսինքն, պէտք է Աստուծոյ կամաց գիտութիւնը ունենալ եւ ապա խնդրել: Պօղոս կ'ըսէ, «Աստուծոյ կամքը աս է — ձեր սուրբ ըլլալը» (Ա. Թես. Ե. 3): Մինչեւ որ մեր կամքն ալ աս չըլլայ, Աստուած չսեր մեզի: Արդ աղօթող մարդուն մէկ հարցն ըլլալու է, իմ կամքս իմ սուրբ ըլլալու է, իմ երգս ա՛մ է. «Ո՛հ թէ սուրբ ըլլամ ես, միշտ ալ աւելի, սիրտս, հոգիս եւ միտքս քեզ հնազանդի» Մտածեցէք, աղօթողներ, ձեր աղօթքին, փափաքներուն եւ զղացումներուն մէջ մեծ տեղ

բռնողը աս է: Աղքատ ես, տունդ կրակ չվառիր, կրակարանիդ մէջ կերակուր չեփիր, քուրջեր հագած ես, անկողին չունիս: Ենթադրենք թէ հոգիդ ալ աղքատ է, քիրտդ անհուր անկրակ, հանդերձ չունիս, հագած չես Բրիտանի արգարու-թիւնը: Ի՞նչ կը խնդրես առաջ, ամէն բանէ առաջ, «կենաց հացը» թէ «օրական հացը», «Աստուծոյ թագաւորութիւնն ու անոր արգարութիւնը» թէ կռակաշտի պէս ուտելիք-խմելիքդ: Շատեր կան այսպէս աղքատ թէ՛ մարմնով թէ՛ հոգով: Բայց միայն իրենց մարմնաւոր չքաւորութիւնը կը զգան եւ բաղխելով երկնից դուռը կը պոռնան Աստուծոյ երեսն ի վեր եւ զԱյն դատապարտելու կերպով, «Աստուած, դու ստեղծեցիր եւ դո՛ւ անօթի կը մեռնես»: շատեր կշտութենէ ճաթին եւ մենք անսուաղութենէ նուաղինք: Եւ թէ քու արգարութիւնդ: Հաց տուր մեզի որ ուտենք ու հաղուստ որ հաղուինք»: Ահա շատերու աղօթքը իր սպառնական չեղտերով:

Որովհետեւ Աստուծոյ կամքը մեր սուրբ ըլլալն է եւ որովհետեւ հոգի քան զմարմին առաւել է, Աստուած ալ զիրապատրաստ եւ յօժար է մարմնաւոր պարգեւներէ աւելի հոգեւոր պարգեւներ տալ, պզտիկ բաներէ աւելի մեծ բաներ: Եւ անակ բաներ՝ որոց հետ եւ որոց մէջ պզտիկներն ալ կան արդէն: Մենք մեր շուկաներուն մէջ պարտող մուրացիկներուն պէս չըլլանք Աստուծոյ առջեւ: Անոնք իրենց ձեռքերը կը կարկառեն մեզի ձեռքներ — կէս-հինգ փարանոցներ — խնդրելով: Թերեւս իրաւունք ունին, քանզի չունինք շատը: Սակայն մեր Աստուածը մեծ Աստուած է եւ ամէն բան ունի: մեծ բաներ խնդրենք իրմէ: Կ'ըսուի թէ շինական մը անգամ մը, ինչպէս եղաւ չեղաւ, մեծահարուստ անձի մը առջեւ շնորհք գտաւ ու անոր ներկայութեանը կանչուեցաւ: Հարուստն անոր ըսաւ, «Ուզէ որ տամ» Խոստում ընդարձակ ու անպայման: Մարդը՝ սոխի սուր ակորժակ մը ունենալով կ'ըսէ, «Թող ինձի բեռ մը սոխ տրուի»: Հարուստը իր ներկայութենէն կը վռնտէ դայն՝ յիշեալ անկանք տալով անոր: Ասոր հակառակ կը պատմուի թէ մուրացկան մը Աղեքսանդր Մեծի դիմեց՝ անոր գանձապետին միջոցաւ եւ անաղին գումար մը խնդրեց: Դանձապետը յանդիմանելով մուրացիկը՝ ըսաւ, «Ի՞նչ կ'ըսես, այդ ինչքան բան կը խնդրես»: «Իմ վեհափառ տէրս կրնայ տալ ինձ այդքանը եւ ազատել զիս մուրալէ», կ'ըսէ մուրացկանը: «Առանց տիրոջս հարցնելու չեմ կրնար մէկուն տալ այդքան մեծ գումար», կ'ըսէ գանձապետը եւ խնդրը կը ներկայացնէ Աղեքսանդրի: «Տուր անոր

իր ուզածը», կ'ըսէ այնպիսակալը: «Կ'երեւի թէ ան քեզմէ աղէկ գիտէ թէ ո՞վ է Աղեքսանդր»: Այսպէս չըրա՞ւ կոյր Բարտիմէոս ալ: Երիքովի ճամբուն վրայ նստած՝ անցորդներէն կ'ուզէր կ'առնէր ինչ որ անոնք կրնային տալ — մէկէն լումայ մը, մէկալէն նկանակ մը, ուրիշէ մը ցախի ձիւղ մը: Բայց երբ Նազովրեցի Յիսուս անցաւ, աղաղակեց՝ ուրիշ ամէն աղմուկ խեղդող ձայնով մը, Տէր, «բաւեր» քոյն: Ինչո՞ւ Յիսուսէ, որ աչք կրնայ տալ, ուզէ լոյս տարբեր բան մը: Երբ այն գոց աչքերը բացուին, կրնայ այլոց պէս աշխատիլ եւ ունենալ ամէն բան եւ առանց մուրալու: Տէր, որ աչքերս բացուին: «Ձէր արծաթ անոր խնդրածը, թէպէտ էր սովոր մուրալ»: Բայց եթէ խնդրէ՞ր կը կարծէք թէ Յիսուս տա՞ր: Ես իմ մասիս չեմ հաւատար: Ըսել չեմ ուզեր թէ Աստուած պզտիկ բաներով չղբաղիր, բայց թէ չղբաղիր քանի որ մեծերը կան: Երկնաւոր Հայրն ու Թագաւորը բաց առատ ձեռքեր ունի: Ան միշտ կ'ըսէ, Ուզէ եւ տամ: Դու նայէ թէ ի՞նչ պիտի ուզես: Ըսած է, «Լայն բաց բերանդ ու ես պիտի լեցնեմ զանիկա»: Նայէ որ ամէնէն մեծ բաները, ամէնէն մեծ բանը ուղեւ, եթէ չես գիտեր ի՞նչ պիտի խնդրես՝ Ան ըսած է, իր ըսածը խնդրէ: «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնն ու անոր արգարութիւնը, եւ ամէն բաներն ալ պիտի տրուին ձեզի»:

«Ինչ բան որ խնդրելու ըլլանք էր Կոնստանտինոս կը լսէ մեզի»: Ի՞նչ պայման պիտի ըսեն շատեր: Եթէ մեր կամքը մէջտեղ չի գար, եթէ մեր կամքը մեր խնդրանքներուն մէջ բանի տեղ չընեն, ալ այդ խնդրանքն ի՞նչ կ'արժէ: Ահա հոս պէտք է հաւատքը: հաւատք թէ մեր Հօրը կամքը մեր կամքէն աւելի տրամադիր ու գիտակից է մեր բարիքն: Մեր կամքը մեր բարիքն համար կը սխալի յաճախ, այլ Անորը չսխալիր երբեք: Արդ, Գոհ Կոնստանտինոս պիտի ըսենք մեր բոլոր աղօթքներուն մէջ: Եւ չենք կրնար այս աղօթքն ընել մինչեւ որ չհամոզուինք թէ Աստուծոյ կամքը մեր կամքէն աղէկ է մեզի համար: Դարձեալ, «Բոլոր կամքդ ըլլայ» չենք կրնար աղօթել՝ առանց զոհելու մեր կամքն Աստուծոյ կամքին: Այսինքն այս աղօթքն ընողը ալ պիտի չիտա՞ր իր կամքը:

Առնելու, ընդունելու պայմանն անա ուրեմն: «Ինչ որ խնդրելու ըլլանք իր կամքին համեմատ» կը լսէ մեզի: Եւ ինչ որ խնդրենք՝ կ'առնենք անկէ, ինչու որ իր պատուիրանքները կը պահենք, ու իր առջին հաճոյ եղած բաները կ'ընենք» (Ա. Թով. Գ. 22): «Կը խնդրէք ու չէք առնել» քանզի չաբաշար կը խնդրէք:

«ԿՐԱԿԷ ԼԵՁՈՒՆԵՐ»

(Պատ. Գառնե Ապուհարեան, Արս.)

Երբ «յանկարծակի» Սուրբ Հոգին իջաւ եւ «Ամէն մէկուն վրայ նստաւ» կ'ըսէ Աւետարանիչը, շատ անուշ կու գայ ինծի սա «Ամէն» բառը: Ըսել է հոն եղածներէն ամէնուն Տէրը հաւասարութիւն պահեց իր խոստմանը պէս թէ «Ամէն մարմնոյ վրայ իմ Հոգիս պիտի թափեմ», որ Պօղոս առաքելոյն սա խօսքը կը հաստատէ, «Ան որ կը լեցնէ ամէնը ամէն բանի մէջ»: Խոստմունքէն, ինչպէս եղելութեան ալ, կը յայտնուի թէ իրաւ ամէն ով որ ճշմարտապէս կը հաւատար Տէր Յիսուս Քրիստոսի՝ կ'առնէր շնորհաց Հոգին: Կորնթիոսի տունը այնպէս եղաւ: Հոգին իջաւ ամէնուն վրայ որոնք խօսքը կը լսէին: Պօղոս յեփեսոս կը գտնէ տառուերկու հաւատացեալ, որոնց Հոգին առած ըլլալուն կը կասկածի, եւ հարցնելով կը ստուգէ, եւ անոնց Սբ. Հոգին առնելուն միջոցը կ'ըլլայ: Նաեւ Սամարացոց մէկ քաղաքը, որ Փիլիպպոսի զբօսարար քարոզելովը հաւատքի կու գայ, երկու առաքեալը կը վագեն եւ անոնց Հոգին առնելուն միջոցը կ'ըլլան: Երանի՜ թէ ասանկ առաքեալներ, Տէրջը պաշտօնեաներ, շատնային եւ ուրիշներուն Հոգին առնելուն միջոցը ըլլային միշտ: Յիրաւի աղէկ բան է հաւատքի բերելը, սակայն աւելի աղէկ բան է Սբ. Հոգիին ալ բերելը եւ ալ աւելի աղէկ բան է «ամէնուն» Սբ. Հոգի առնել տալը: Համոզումս ան է թէ այդ դարուն ամէն ճշմարիտ հաւատացեալ Սբ. Հոգին կ'առնէր: Հառնողները մատի վրայ կը համրուէին եւ եթէ ճշմարիտ հաւատացեալ էին, մեծ ջանք կ'ըլլար որ առնէին եւ միշտ կը յաջողէր ատ գործը: Իսկ հիմա մատի վրայ կը համրուին Հոգին առնողները եւ մնացած հաւատացելոց մեծ թիւը, թէեւ ճշմարիտ հաւատացեալ, սակայն առանց Հոգիի են: Անշուշտ Հոգիով է հաւատալը, մէկը չկրնար Յիսուսը Տէր կոչել առանց Սբ. Հոգիի: Սակայն կը տեսնենք որ ատով չէին բաւականանար ան ատենուան Քրիստոնեաները, այլ նաեւ կը մկրտուէին զիրենք ծնանող Հոգիին մկրտութիւնովը: Ուշադրութիւն կը հրաւիրեմ աս եղելութեան վրայ: Ինչո՞ւ մեր ժողովուրդը ամէնը, գոնէ առնէր որ ճշմարիտ հաւատացեալ են, ինչո՞ւ «ամէնը» Սբ. Հոգին չառնին: Այդ պարզեւին տրուելը դադրեցաւ թէ միջոցը դադրեցաւ: Մեծ սխալ է եւ մեղք ալ չէ՞ որ պաշտօնեայքս խորհինք թէ մեր պաշտօնը քարոզել է, թող ըլլայ Աւետարանը քարոզել եւ հոն կանգ առնել: Մեր պաշտօնը եւ արտօնութիւնն ալ չէ՞ առնել Հոգին եւ ուրիշներուն

ալ առնելուն միջոցը ըլլալ: Կը ջանանք զեղջի բերել եւ երբեմն կը յաջողինք Տէրոջմով: Սակայն զղջացողին կամ հաւատացեալին աւելի յառաջ երթալուն եւ մինչեւ Սբ. Հոգին առնելուն կարծես թէ պէտք չենք զգար: Անոր համար պաղիլ կը նկսի թէ՛ անհատը թէ՛ ժողովուրդը որ արթնցաւ հոգեւորապէս: Ահ, ասոնք որչափ մօտ եկած էին Սբ. Հոգին առնելուն, եւ սակայն մենք այդ նախանձաւորութիւնը չունեցանք եւ անոր համար չառին: Ինչպէս առաջին դարու Աւետարանի պաշտօնեայք միշտ ատ ջանքերը ունէին քարոզութեան հետ եւ կը յաջողէին, նոյնպէս հիմա պարտինք այդ բանին նախանձաւորը ըլլալ թէ՛ մեր անձեռուն եւ թէ՛ մեր ժողովուրդը: Չէի խորհած այնքան ծանրանալ այս կէտին վրայ, սակայն Տէրը կը ծանրանայ եւ նոյնպէս առաքեալը, ու մենք պարտիմք նմանիլ անոնց: Չնմանողը արդեօք կասկած չ'ըտար թէ ինք չունի ատ պարզեւը: Տէրը ողորմի ամէնուն, վայ մեզի եթէ կ'ապրինք ու կը քարոզենք առանց Հոգիի, եւ վայ մեզի երբ չենք ջանար որ մեր ժողովուրդն առնէ Հոգին:

Գալով մեր վերնագրին, քանի մը բան կը սորվինք: 1. Հոգին առնողներուն լեզուները մաքուր կ'ըլլան, զի կրակը մաքրութեան միջոց է: Աղտոտ լեզու ունեցող ոեւէ եկեղեցական կամ ոեւէ Քրիստոնեայ, որ մաքուր լեզու եւ գրիչ չունի, կասկած կու տայ թէ Հոգին չունի, եւ երբ բեմերէն, յրազիրներէն եւ ակումբներէն կը լսենք կամ կը տեսնենք աղտոտ բառեր եւ խօսքեր սպրդած անանկներուն բերնէն որ կը սեպուին յաջորդներ առաքելոց, կը կասկածինք թէ Հոգին ունին: 2. Սբ. Հոգին զարմանալի մաքրող է չրթանց, լեզուի եւ գրչի, ինչպէս կրակը:

2. Ազդեցութիւն ունի կրակէ Հոգին: Որո՞ւքով որ գտնուի, անոր խօսքերը ազդու կ'ըլլան: Թէ՛ բնմէն, թէ՛ ընկերային միջավայրի մէջ եւ թէ՛ թուղթի վրայ կը ներգործեն կրակի պէս, կ'այրեն կրակի պէս, խօսքերն անոր որ Հոգիով կը խօսի: Անոր համար Երեմիայի միջոցով Աստուած կ'ըսէ, «Միթէ իմ խօսքերս յարդը այրող կրակի պէս չ'են»: Ատ կրակէ լեզուի առաջին անգամ գործածուիլն էր Պետրոս առաքեալէն, որ մեծ բազմութեան վրայ ազդեց եւ երեք հազարը բերաւ առ ոտս Անոր, որուն համար քիչ ատեն առաջ կ'աղաղակէին, «Ի խաչ հան դդա, ի խաչ հան»: Մեր ամպիոններէն շատը կը վախեմ թէ ատոր համար է որ իրենց ազդեցութիւնը կորսնցուցեր են, զի կրակէ լեզուով չ'խօսուիր: Ձիւնի իրեն արուած կրակէ լեզուով 12 տարի առանց

երբեք պատրաստութիւն տեսնելու բեմ կ'ելլէր եւ ամէն անգամին մեծ ազդեցութիւն կը ձգէր ունկնդրաց վրայ՝ զանոնք մարեցնելու աստիճան։ Անգամ մը հոգիի փրկութեան վրայ կը քարոզէ առաջին անգամ եւ բոլորովին օտար ժողովուրդի։ Առաջին անգամ, կ'ըսէ, ժողովուրդը սկսան խոժոռիլ, իրարու երես նայիլ որպէս թէ ինծի զայրացած էին եւ կ'ուզէին ծեծել։ Սակայն վերջը սկսան մէկիկ մէկիկ իրենց աթոռներէն վար թափիլ զարհուրագին, երեսի վրայ գալ մինչեւ որ մէկը չմնաց նստած։ Խորհեցայ. ա՛յ որո՛ւ քարոզեմ։ Սկսայ ջանալ մխիթարել զիրենք։ Սակայն անօգուտ։ Մօտս եղած երիտասարդին մօտեցայ. մի վախեր, ըսի, Բրիստոս քեզ կը փրկէ։ Մտիկ չկրցաւ ընել սաստիկ յուզումէն։ Տեսայ որ տեղէն շարժող չկայ։ Ելայ, դացի։ Անոնք հոն մնացին ամբողջ գիշերը եւ առտուն դպրոցի տղաք սկսան գալ (զի դպրոց էր տեղը), անոր համար ստիպուեցան մօտիկ դրացիի տունը երթալ ու հոն կանչեցին զիս։ Գացի, ջանացի մխիթարել, եւն։ Անոնք որ կարող են Անգղիերէն կարդալ, կը խնդրեմ որ ատ գիրքը գտնեն ու կարդան իր ձեռքով գրուած ինքնակենսագրութիւնը։ Ահ, որչափ զարմանալի են ատ պատմութեանը մէջ տեսնուած կրակէ լեզուի արդիւնքները։ Սփրճըն, Մուտի եւ ուրիշներ կրցան ատ լեզուներով հազարաւորներու հոգին արթնցնել եւ Փրկչին օտքը բերել, կրակէ լեզուի ո՞ր մեղաւորը կրնայ դիմանալ։

3. Կրակէ լեզուն նաեւ ճշմարիտ լեզու կամ ճշմարտութիւն խօսող լեզու ըսել է։ Կրակը ստոյգ գոյութիւն մըն է։ Անոր մօտեցողը կամ դաշողը կը խոստովանի զայդ։ Սուտ կրակ, կեղծ կրակ չըլլար։ Այնպէս ալ կրակէ լեզուն ստուգութիւն է, ճշմարտութիւն է եւ անկէ յառաջ կու գայ։ Յիսուս ճշմարտութիւն է եւ ստուգութիւն։ Ճշմարտութիւն ու անկեղծութիւն միշտ ազդու են կայծակի նման։ Ատ լեզուն ունեցողը չկարօտիր շողջորթելու, ստելու, կեղծելու եւ նման միջոցներ գործածելու որ ժողովուրդը շահի, ինչպէս կրակէ լեզու չունեցողներ սովորաբար կ'ընեն։ Օր մը չէ օր մը՝ ճշմարտութիւնը պիտի գնահատուի։

4. Նաեւ կրակէ լեզուն գրաւիչ է, ինչպէս կրակը. կրակի աղբիւր արեգը մինչեւ իրիկուն մեզի տուած լոյսի եւ ջերմութեան հետ հաճոյք եւս կը պարգեւէ։ Օրը քանի՜ անգամ աչքերնիս վեր կը վերցնենք յակամայս նայելու լոկ մեր զուարճութեան համար։ Նոյնպէս վառարանի կրակը, կանթեղներն ու ջահերը, մինչեւ իսկ պլպլած

ճրագը, գրաւիչ են։ Հինգ վեց հազար հոգի ամէն կիրակնօրեայ պաշտամունքի Սփրճընի կրակէ շրթներէն ու լեզուէն կը կախուէին կը մնային երջանկութիւն գգալով եւ շինութիւն ստանալով։ Կրակէ լեզուով չխօսելնուս համար է որ ունկնդիր կը պակսի մեզի եւ եղածն ալ չախորժիր, չհրճուիր, ուրախ չէ որ կը լսէ մեզի եւ ուստի չշինուիր։ Ինմերը պէտք է մագնիսացնող ըլլան։ Կրակէ լեզուներով եւ շրթներով որո՞ւ խօսուի, ընդունելի կ'ըլլայ մինչեւ անգամ տղայոց։ Մր. Համոնտ անունով Ամերիկացի մը, միայն տղայոց քարոզիչ, անգամ մը Լոնտոն կ'երթայ փոքրերու համար քարոզելու։ Այդ միջոցին Մր. Սփրճընի հետ կը տեսնուի, որ կը հրաւիրէ զայն իր «Թէպընէքը»-ին մէջ ալ քարոզել տղոց։ Սա չընդունիր։ Կ'ըսէ, «Մենք ունինք անանկ ժողովատեղիներ որ կը լեցուին։ Բու ժողովարանդ անքան մեծ է որ կէսը չլեցուիր եւ ես կ'իսաւ ժողովարանի մէջ չեմ ուզեր քարոզել»։ Մր. Սփրճըն կը պատասխանէ, «Խօսք տուր ինծի զալ քարոզելու, ես ալ խօսք կու տամ զայն լեցնելու»։ Ատոր վրայ մանկըտեղ քարոզիչը կ'ըսէ, «Աստուծոյ ապաւինած պիտի գամ»։ Վեց հազար ժողովուրդ կ'առնէ եղբւր ատ Թէպընէքըլը։ Ութ հազար տղայ կը լեցուի եւ երեք հազարն ալ դուրսը կը մնան։ Նախ Մր. Սփրճընի կրակէ լեզուն եւ գրչին ազդեցութեանէն կը հաւաքուին, եւ ապա հազարաւոր տղայք դարձի կու գան Մր. Համոնտի կրակէ լեզուի ներգործութեան եւ զուարճալիութեան շնորհիւ։

5. Կրակէ լեզուները պարզութիւն կը նշանակեն։ Սրբւր պարզ է, զի կրակէ է։ Անոր համար լոյս է։ Սուրբ Հոգին տուաւ առաքելոց եւ ամէն քարոզողաց պարզ լեզու։ Միայն գրաբար չէ որ կը խրթինցնէ խօսուածքը կամ գրուածքը։ Աշխարհաբար շատ բեմի լեզուներ կան, որ սակայն մութ են, չեն հասկցուիր։ Այո, Սուրբ Հոգիին լեզուն պարզ է, ռամիկի լեզու է, գաւառաբարբառ է, տղոց լեզու է, ինչպէս որ իմաստունի ալ է։ Մր. Համոնտ պարզախօս էր որ տղայք, մինչեւ անգամ չորս տարեկաններ, կրնային հասկընալ անոր քարոզները եւ ազդուիլ։ Դիտուած է ամէն արթնութեան ատեն թէ կարծես քարոզչաց լեզուները խրթին, մթին բառերէ, խօսքերէ կը մաքրուին։ Ամէնէն ճարտարախօս եւ կարող քարոզիչներն անգամ իրենց սովորականէն ալ աւելի պարզ կը սկսին խօսիլ, ինչպէս անցած տարուայ Կիրիկիոյ Աւետ. եկեղեցիներու հոգեւոր արթնութեան ատեն վկայուեցաւ Աւետ. Երով։

6. Կրակէ լեզուները նաեւ Հոգիին ճարտարա-

խօսութիւնը եւ պերճախօսութիւնը կը նշանակեն, Հասարակ մէկը որ Հոգին ունի, մտիկ կ'ըլլուի. իսկ ուսեայը, Հոգիով ալ՝ բեմերու սոխակը կը դառնայ, ինչպէս էր Մր. Մուտի, Մր. Սփըրճըն, եւն. Ախ, Տէրը աւելցնէ կրակէ լեզուով խօսող պերճաբանները: Հանէ Հոգին Ոսկերերաններ: Նորէն փառք իրեն որ ունինք, ունեցանք եւ պիտի ունենանք: Ո՞վ չէր ուզեր Շմաւոնեանին մտիկ ընել: Ո՞վ չուզեր Փափազեանի, Ճէճիզեանի մտիկ ընել: Երկու ժամ կը խօսէր, մինչեւ երեք չորս՝ Պոյաճեան պատկառելին եւ սիրելին, եւ մարդ չէր ձանձրանար: Մեր երկրին բոլոր հոգեւոր պաշտօնեաներուն Հոգին պարգեւէ իր կրակէ լեզուներու պերճախօսութիւնը: Բայց ուրիշ բան ալ յիշելու ենք թէ լեզուն բերնին մէջ է, եւ մեր սիրելի Փրկիչը կ'ըսէ, Սրտին աւելցուքն կը խօսի բերանը: Լեզուն կրակ է, անոր համար որ սիրտը կրակ է, հոգին կրակ է: Հրաբուխին մուխը, բոցը, շրթներէն չեւեր, այլ անոր կեդրոնէն: Ճարտար, պերճ լեզուներ եղած են, եւ սակայն ցաւալի կերպով վրիպած են օգտակար լինելէ, զի լեզուն վառ, իսկ սիրտը սառ է եղած:

7. Կրակէ լեզուները կ'ենթադրեն ուրեմն սիրոյ լեզուներ: Սողոմոն սէրը, նախանձը կրակի նման ցուցեր է, եւ անոր համար կ'ըսուի տաք սէր: Սիրոյ լեզուն է պերճ եւ զուարճացնող եւ ազդու: Առաքելոյն ըսածը շատ շիտակ է. «Թէ որ մարդոց եւ հրեշտակաց լեզուները խօսիմ ու սէր չունենամ, ես ձայն տուող պղինձի պէս եղայ, լոկ ձայն տուող ծնծղայի պէս»: Անսէր սիրտը անսէր լեզուն կը շինէ, եւ անսէր լեզուն թութակի լեզուն է: Բառերը կ'արտասանէ առանց նշանակութիւնը հասկնալու: Ախ, սիրոյ, գթութեան եւ կարեկցութեան խօսքեր իրապի մեծ զօրութիւն ունին, նոյն իսկ կրակի չափ եւ անկէ աւելի, զի կրակը նիւթի կը յաղթէ, իսկ սիրոյ լեզուն համակ էութիւն է:

9. Վերջապէս կրակէ լեզուն ճոխութիւն ալ կը նշանակէ: Կրակը յոգնիլ չգիտեր: Արեւը սաչափ տարիէ ի վեր յոգնութեան ունէ նշան մեզի չցուցուց, զի կրակ է: Ան քարոզիչներ, միսինարք եւ հոգեւոր պաշտօնեայք որ յոգնիլ բառը միշտ իրենց բերանը ունին, կրակէ լեզու չունին, ոչ ալ կրակէ սիրտ: Յոգնած եմ, չեմ կրնար խօսիլ կամ այցելել կամ հիւր ընդունիլ՝ կարելի չէ ըսել: Ան որ կ'ընդունի Հոգւոյն պարգեւած կրակէ լեզուն, ըսել չեմ ուզեր թէ երկաթէ մարդ կ'ըլլայ: Մինչեւ անգամ մեր Փրկիչը նստաւ ջրհորին վրայ հանգչելու: Սակայն դիմացկունութիւնը գերա-

զանցապէս կը շատնայ, զի յօժարակամութիւնը կը շատնայ, ոյժը, գերբնական ոյժը կը շատնայ: Ո՞հ, Հոգին ինչ աստիճանի տոկուն կրնայ ընել, զօրաւոր կրնայ ընել իր մարդը, անոր լեզուն մինչեւ իսկ Ֆիզիքապէս՝ փորձառուները գիտեն: Հոգիի լեզու եւ գրիչ ունեցող մէկը մահուան աստիճանը հասած է՝ գիրք մը, կարծեմ Սբ. Գիրքը, Թարգմանելու միջոցին, գործն անշուշտ կիսատ պիտի մնար ունէ ուրիշ մարդու գրչին տակ: Սակայն աս Հոգիին մարդը Անով զօրացած կը նստի, կը շարունակէ, կը լմնցնէ, ետքը կ'իյնայ, կը մեռնի:

10. Կրակէ լեզու է, զի խաչեալ Փրկչին արեանը մէջ թաթխուելով պիտի խօսէր եւ կը խօսի անոր համար մաքուր, պարզ, ազդու ոճով: Ստոյգ, քաղցր եւ պերճ կը գրէ եւ կը բարբառի: Աս լեզուն անոր համար տրուեցաւ որ Յիսուսի կրակի պէս սէրը, Յիսուսի չարչարանքը, զոհը, մահը եւ քաւութիւնը պատմէ, եւ ատով է որ կ'առնէ իր ոյժը եւ կայծակի զօրութիւնը եւ կը շանթահարէ անգեղջը՝ զղջման բերելու եւ կը սփռի մեղքի յուսահատութեան մէջ եղողը, կը զօրացնէ տկար հոգին, զի «իմաստուններու լեզու» է, Հոգիին կրակէ լեզուն, որ «յոգնածը խօսքով հանգստացնէ», ինչպէս Եսայիին արուած էր: Լեզուն որ կը խօսի Յիսուսի խաչելութեան, անով եղած ճրի փրկութեան եւ չնորհքի վրայ՝ Հոգիին լեզուն է: Լեզուն, որ կը խօսի Յիսուսի յարութեան եւ բարեխօսութեան վրայ, զօրաւոր եւ արդիւնաւոր է: Տէրը իր Սբ. Հոգիովը այցելէ նախ իր պաշտօնեաները այս պարգեւով եւ ապա ժողովուրդը: Նորէն տեսնուին եւ լսուին կրակէ լեզուները առատապէս: Ամէն:

ԱՌՕՐԵԱՅ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

(Թուումար 12-18)

Մեր Բաժինը Եկեղեցական Գործերու Դէլ

Բշ. Յովհ. Բ. 8-17: Դրիստոսի մեր վրայ կատարած մեծ գործին համար վկայութիւն տալով կըրնանք գործել եկեղեցիին համար: Ան բացած է աչքերդ հոգեւոր աշխարհին: Եթէ բացած է, մեղքով կուրացած աչքեր ունեցող մարդիկը Աստուծոյ լոյսին հրաւիրելու համար վկայութիւն տուր: Ահա այս է եկեղեցիին գործը:

Դշ. Մատ. Է. 7-12: Աղօթքի զօրութեան եւ ներգործութեան կը հաւատամ: Եկեղեցիիդ համար աղօթք ըրէ: Ո՞րչափ շատ օրհնութիւններ, գործք մեր երկնաւոր Հայրը կ'ուզէ չնորհել մեզի, չենք ստանար՝ լոկ այն պատճառաւ որ չենք խնդրեր:

ԴՆ Բ ՏԻՄ. Գ. 14-17. Եկեղեցի մը, որ Սուրբ Գրքը չկարդար, զանց ըրած կ'ըլլայ իմաստութեան եւ զօրութեան մեծ աղբիւր մը։ Ուրեմն կարդա զանիկա։ Սուրբ Գրոց ընթերցումը յանձնարարելով եկեղեցիիդ, ծառայէ անոր։

ԵՆ Բ ԿՈՐ. Ը. 1-5. Եթէ եկեղեցիին հատուցանես հոգեւոր տուրքդ սիրով եւ առատաձեռնութեամբ, եկեղեցիին շարունակութեան եւ տեւականութեան մեծ օգնութիւն մը ըրած կ'ըլլաս։ Եկեղեցին կը սիրեմ՝ ըսել, բայց անոր ծախքին չմասնակցիլ՝ հակասութիւն է։

ՈՒՐ. ՀՈՒՎ. ԺԲ. 9-13. Եկեղեցիին օգնելու համար պարտիմք սիրայօժար կատարել անոր ծառայութեան մեղի ինկած բաժինը։ Եկեղեցիին մէջ հանդիսատեսի նման կենալով երբեք գործ մը չկատարելը անոր վնասել կը նշանակէ։

ՇՔ. Ա. ՊԵՏ. Ե. 5-7. Եկեղեցին կանոնաւոր կազմակերպութիւն մըն է, ուստի անոր իւրաքանչիւր անդամին պարտականութիւնն է եկեղեցւոյ կանոններուն հնազանդիլ եւ անոր պաշտօնեաներուն յարգ ընծայել։ Բայց նայէ որ այդ կանոնները եւ այդ պաշտօնեաները Եկեղեցւոյ Գլխուն, Քրիստոսի, կամքին համաձայն ըլլան։

ԿԷ. ԴՈՐ. Բ. 17, 18, ՄԱՐ. Ա. 16-20. Այսօր մտածէ Եկեղեցւոյ հետ ունեցած յարաբերութեանդ վրայ։ Եթէ անոր անդամ եղած չես, պարտիս ըլլալ։ Եթէ անդամ եղած ես, պարտիս գործել անոր համար։ Մի մոռնար թէ անոր նպատակակէտն է հոգիները Քրիստոսի բերել։ Մատաղ հասակիդ մէջ վարժուէ սոյն վախճանին համար գործել եւ, եթէ հնար է, ամէն օր փոքրիկ պարտք մը կատարէ եկեղեցիիդ համար։ Ով Եկեղեցւոյդ Գլխուը եւ Հովիւը, Յիսուս, ըստ սիրած եկեղեցիդ, զոր ըստ ափիդ մէջ նկարագրած ես, եւ որուն համար կեանքդ զոհեցիր, սիրելու եւ անոր համար գործելու շնորհքը պարգեւէ ինծի։

ԱՍՏՈՒԱԾՈՐԴԻՈՅՆ ՄԱՐՄՆԱՅՄԱՆ

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(Յ. Մ., Կ. ԿԵԼԵ)

Քրիստոս իւր բանին ուսուցմամբ եւ իւր մահուամբ է յայտարարն Աստուծոյ։ Աստուած իւր յաւիտենական Բանին միջոցաւ տիեզերաց մէջ ինքզինք միշտ յայտնած է եւ կը յայտնէ։ Այս է յայտնութիւն իմն տեւական, յառաջադէմ եւ սահմանեալ՝ ժամանակաց յաջորդական զարգացման մէջ հասնել իւր բարձրագոյն մակարդակին, մարմնացեալ Քրիստոսի։ Անտարակոյս Աստուծոյ անձին յայտնութիւնը չէ կարելի լիովին յայտնել, զի չէ կա-

րելի պարունակել անսահմանը սահմանաւորին մէջ։ Ուստի ի հարկէ Աստուծոյ անձին յայտնութիւնը տիեզերաց մէջ պիտի ըլլայ տակաւ զարգացող եւ յառաջադէմ, թէպէտ միշտ անկատար։ Գիտութիւնը կ'ըսէ. Տիեզերք զարգացած է եւ կը զարգանայ՝ էից եւ գոյից յաջորդական բարձրացմամբ։ Այս ընթացքով Աստուած միշտ յայտնելու վրայ է իւր ներկայութիւնը, իմաստութիւնը, զօրութիւնը, եւ այս է յառաջադէմ եւ յաջորդաբար բարձրէն բարձրագունին ղիմող։ Տիեզերաց յեղման (evolution) գիտական տեսութեան համաձայն եւ ներդաշնակ կու գայ Մարդեղութեան խորհուրդը եւ անով բանաւոր եւ հաւանական կը ներկայանայ։

Արդ, բազում դարերու պատրաստութենէ վերջ, երբ յեղման յառաջադէմ ընթացքին մէջ կենսաւոր ֆիզիքական գործարանաւորութիւնը զարգացմամբ ստացած էր բանաւոր, անձնաւոր էութեան գործունէութեան պատշաճութիւնը, տիեզերաց մէջ կ'երեւնայ գերազանց, հոգեւոր զօրութեան մը ներգործութիւնը եւ ապա կը յայտնուի էակ մը ի նմանութիւն Աստուծոյ, բանական, անձնաւոր հոգի մը տեսնելու նոյն Աստուծոյ հետ, որ է Հոգի յաւիտենական։ Այս նոր յայտնութեան մէջ Աստուծոյ անձին յայտնութիւնը կը հասնի բարձրութեան մը, որ տեսական բարձրագոյնն է որ կարելի է որեւիցէ հունաւոր էութեան։ Այսպէս ֆիզիքական յեղումը ի մարդ կը ստանայ գերազանց հանգամանք մը եւ կ'ըլլայ բարոյական եւ հոգեւոր, ու կը կառավարուի բարոյական եւ հոգեւոր օրինաց ազդեցութեան ներքեւ։ Անդէն կը սկսի բարոյական օրինաց վարչութիւն, զաստիարակութիւն, հրահանգ եւ փրկութիւն չնորհօքն Աստուծոյ։ Այս յեղումը չէ մարդէ բարձրագոյն կարգի էակի, որ պիտի վտարէր մարդկային ցեղը գոյութենէ, այլ է բարոյական եւ հոգեւոր գործիչներու ազդեցութեանց երեւումը, որոնք պատշաճեալ են զարգացնել եւ կարող ընել զմարդ իրագործելու իւր էութեան բարձրագոյն կարողութիւնները, որոց ընդունակ է նա. Եւ ինչպէս ֆիզիքականին մէջ կայ նիւթոյ կազմաւորութեան ճոխացում մը նախապատրաստող, ընելու զայն ընդունակ, ընդունելու եւ ի յայտ բերելու նոր եւ բարձրագոյն իմն զօրութիւն, նմանապէս հոգեւորին մէջ կայ հոգեւոր յեղում մը, որ կ'երթայ յառաջ՝ անցնելով նախապատրաստական վիճակներէ, յառաջ բերելու կազմական վիճակ մը որով մարդ ընդունակ կ'ըլլայ ընդունելու եւ ի յայտ բերելու նոր եւ բարձրագոյն զօրութիւն մը պատ-

շած հոգեկան կենաց : Մարդկային պատմութեան ընթացքին մէջ կ'երեւնայ Աստուծոյ պատմական արարքներու շարք մը , որ կ'առաջնորդէ դէպ ի գալուստն Աստուածորդուն , Քրիստոսի :

Հին կտակարանին մէջ կը տեսնենք Բանն Աստուած , որ բազում դարերու մէջ կը հրահանգէ , կը դաստիարակէ զմարդ պատրաստելու զայն նոր եւ բարձրագոյն զօրութեան մը գործելուն , հոգեւոր կենաց սահմանին մէջ , զօրութեան՝ որ պիտի մտնէր մարդկութեան մէջ եւ զարգացնէր Աստուծոյ հոգեւոր եւ տիեզերական թագաւորութիւնը , եւ վերջապէս ժամանակաց լրանալուն , երբ աշխարհ պատրաստ եւ ընդունակ եղած էր ընդունելու Փրկիչը , Բանն մարմին եղաւ եւ բնակեցաւ մարդոց մէջ : Հոս արդարեւ Աստուածային նոր արարք մը կը յայտնուի ոչ թէ էից նոր կարգի մը ստեղծման , այլ՝ մարդկային բնութեան Աստուածայնոյն փոխակերպման , արարք մը՝ որուն մէջ Աստուածորդին անձամբ եւ ուղղակի կը յայտնէ ինքզինք մարդոց , մարդու կերպարանքով , եւ կը փրկէ զանոնք ի մեղաց եւ կը բերէ Աստուծոյ որդեգրութեան : Հոս արդարեւ բան մը կը մտնէ տիեզերաց մէջ , որ չկար անկէ առաջ : Հոս Աստուծոյ յայտնութիւնը կը հասնի իւր բարձրագոյն դադարինակէտին :

Աստուծոյ ի Քրիստոս մեզի բրած յայտնութեանց կարեւորագոյններէն մին է իւր անձնաւորութեան յայտնութիւնը , անձնաւորութիւն՝ որ իւր էական հանգամանաց մէջ է նոյն մարդոց անձնաւորութեան հետ : Արդարեւ ամէն բանաւոր անձնաւորութիւնը են միմեանց նման իրեւ օժտեալք բանիւ , ընդունակ բանական եւ բարոյական ընտրութեան եւ հոգեւոր շարժառիթներու ազդեցութեան , գիտակ անբաժանելի էի , որ իւր նոյնութեան մէջ անայլալ է : Եւ այսպէս Աստուած ի Քրիստոս կը յայտնէ թէ՛ մարդիկ եւ հրեշտակք եւ ամէն անձնաւոր բնակիչք ամէն աշխարհի՝ են ի նմանութիւն Աստուծոյ եւ միմեանց եւ հազորդ միեւնոյն բարոյական դրութեան :

Սուրբ Գիրքը կը ներկայացնէ մեզ Աստուածորդին ոչ միայն իրեւ էական , որով եւ որոյ համար ամէն բաներ ստեղծուած էին , այլ եւ կը ցուցնէ թէ նա իւր յարութենէն եւ փառաւորութենէն վերջ հանդերձեալին մէջ պիտի երեւնայ իրեւ Տէր ամէն կարգի հոգեւոր էական : Երբ Աստուած , որ է բացարձակ անձնաւոր Հոգի , կը յայտնէ ինքզինք իրեւ անձնաւոր հոգի ի նմանութիւն հոգեւորի , այս վերջին ձեւին մէջ յայտնեալ անձնաւոր հոգին իւր ամէն էական ստորոգելիքներով նման է մարդ-

կային անձնաւոր հոգեւոր : Ապա ուրեմն Աստուած , իրեւ բանական եւ անձնաւոր , է ի յաւիտենից եւ էապէս նման ամէն հոգեւոր անձնական հոգեւոր : Աստուգիւ , ինքն է սկզբնական , յաւիտենական Հոգին , որոյ մանրանկար են ամէն հոգեւոր հոգիք : Նա ինքն է նախատիպն ամէն բանաւոր անձնաւորութեան , որոյ ամէն հոգեւոր հոգիք են միայն նմանութիւն : Մարդկային հոգիին Աստուծոյ հետ ունեցած այս նմանութեան մէջ եւ միջոցաւն է որ ունիցէ հոգեւոր հոգի կարող է գիտնալ զԱստուած : Եւ այս նմանութեամբ էր որ Աստուած յայտնուեցաւ ի Քրիստոս : Դիտելու արժան է որ Տէրն մեր , երբ իւր մարդեղութեամբ կը շրջէր երկրի վրայ իրեւ Որդի մարդոյ , չէր կարելի չտեսնել անոր կենաց , գործոց եւ քարոզութեան մէջ իւր Աստուածային էութեան հազորդ ըլլալուն գիտակցութեան որոշ նշանները , որոնք կ'երեւցնէին մարդկայինը զեղեցկապէս միացած Աստուածայնոյն հետ : Երբ մարդկութեան ամէն պատահական հանգամանքներն թօթափին եւ միայն մարդկային հոգեւոր կատարելութեան հասած էութիւնը մնայ , յայնժամ Աստուած ի փառաւորեալն Քրիստոս պիտի յայտնուի մարդոց հետ ունեցած իւր յաւիտենական եւ էական նմանութեամբ : Մարդկեղէնը այսպէս կը փառաւորուի իւր Աստուածայնոյն նմանութեամբ եւ Աստուածայինը կը յայտնուի իւր յաւիտենական եւ էական նմանութեամբ մարդկայնոյն : Հետեւապէս ի փառաւորեալն Քրիստոս պիտի գիտնան զԱստուած ամէն փրկեալ հոգիք , անոր իրենց ունեցած էական նմանութեան մէջ , եւ պիտի մտնեն մտերիմ առնչութեան մէջ ընդ նմին : Այս պիտի ըլլայ ոչ միայն տեսնել զԱստուած երես առ երես , այլ եւ գիտնալ զԱստուած , որ ըստ բանի Տեառն մերոյ է կեանք յաւիտենական :

Այսպէս կը տեսնենք որ Աստուածութեան մարմնացումը ի Քրիստոս՝ չէ օտար ինչ կամ անբնական , այլ է Աստուծոյ բարձրագոյն եւ յառաջագէմ յայտնութիւնն իւր անձին , իրեւ նախատիպն անձնաւոր էութեան , զոր ի յաւիտենից ունէր իւր մէջ եւ որոյ նմանութիւն է ամէն հոգեւոր բանական անձնաւորութիւն : Այս Աստուածայինն ի մարդ եւ մարդկայինն յԱստուած փրկեալք պիտի տեսնեն ի փառաւորեալն Քրիստոս նոյնչափ զգալի կերպով՝ որչափ նա իւր մարդեղութեան ժամանակ կ'երեւնար մարդոց որդիներուն : Մանաւանդ թէ փրկեալք նոյն չափով աւելի պիտի գիտնան որչափ բարձրագոյն ըլլայ իրենց զարգացումը փառաց աշխարհին մէջ : Արդ , անոնք որ կ'արժանա-

նան երկնային կենաց՝ ոչ միայն պիտի տեսնեն զԱստուած եւ զՓրկիչն իրենց նմանութեամբ, այլ՝ պիտի տեսնեն ինքզինքնին ամէն աշխարհի եւ կարգի հոգիներուն մէջ եւ անոնցմէ չըպատեալ, եւ այս սիրելի եւ ուրախ ընկերակցութեան մէջ պիտի գիտնան թէ ամենեքին մի են միացեալ ի Քրիստոս իբրեւ ի կեդրոնի:

Դարձեալ, Աստուած ի Քրիստոս՝ կը յայտնէ ոչ միայն իւր անձնաւորութիւնը, այլ եւ իւր սէրն իբրեւ իւր էութեան տիրական հանգամանքը: Բնութեան եւ մարդկային կազմութեան մէջ կան բազում ապացոյցներ արդարացնելու հաւատքն թէ տիեզերք կազմուած է եւ կը զարգանայ պատշաճութեամբ իմն, արդիւնաւորելու իմաստուն վախճան մը ըստ պահանջման սիրոյ օրինաց: Բայց ի Քրիստոս է որ Աստուծոյ սիրոյն ստոյգ հաւատքը կը գտնենք: Ի Քրիստոս է որ Աստուած կը յայտնէ իւր անձնագործ սէրը: Տեսնու մերոյ իւր փառաց գահը ձգելով երկիր խոնարհիլը եւ մեղանշական մարդու նման երեւնալով զմարդ ի մեղաց աղատելու համար ըրած անձին զոհը: Աստուածային սիրոյ գործոց յետին ծայրն է: Հոս աներկբայ կ'երեւնայ յայտնութիւնն Աստուածային անսպառ սիրոյ ճոխութեան: Տեսնու մերոյ մարդոց որդիներուն հետ բարերար առնչութեան մէջ կը բացուի Աստուծոյ սիրան լի ինքնաբուխ սիրով: Ո՞նչ թէ դուք զիս ընտրեցիք, այլ ես ձեզ ընտրեցի: Աստուած անանկ սիրեց աշխարհը որ իր միածին Որդին տուաւ, որ ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտենական կեանք ունենայ: Եթէ գուցէ եւ ողորմած սէրն ի յաւիտենից գոյ չըլլար Աստուծոյ սրտին մէջ, ոչ մէկ մարդկային արարք կարող էր յառաջ բերել զայն հոն: Այս ստորոգելեօք յայտնեալ Աստուծոյ հաւատալ եւ ապաւինիլ միայն հարկ է՝ ընդունելու համար անոր սիրոյն հաւաստեաց լիութիւնը: Ի Քրիստոս յայտնեալ այս սէրը չունի անցողական զգացման մը ընդմիջում, այլ է եւ ունի տեւական, արդիւնաւոր ծառայութեան պատրաստ սիրոյ ընդմիջում: Աստուծոյ ի Քրիստոս յայտնած սիրոյ պատմութիւնը ինքնայայտ ապացոյցն եղած է անոր հարազատ ճշմարտութեան, քանզի մարդ իւր անձնասէր սրտէն չէր կարող հնարել այնպիսի վեհ ըմբռնում մը որպիսի է Աստուծոյ Որդւոյն մարմնացման եւ փրկագործութեան գաղափարը եւ խորհուրդը: Աշխարհը Աստուծոյ հետ հաշտեցնելու համար Բանին մարմնացումը համաձայն է տիեզերաց հիմնական օրինաց, այն է՝ թէ հարկ է բարձրին իջնել խոնարհին, որպէս զի խոնարհը վեր

բարձրանայ ընական ընտրութեամբ կամ սիրոյ ձգողական զօրութեամբ: Տէրն մեր կ'ըսէ. Ան որ կ'ուզէ մեծ ըլլալ՝ թող ամէնուն ծառան ըլլայ: Տիեզերաց մէջ տիրող այս ընդհանրական օրէնքն է օրէնքն սիրոյ: Աստուածային իմաստութեան միտնորինութիւնն է, որով աշխարհ կը զարգանայ եւ կը բարւոքի: Այս անձնագործ սէրը, որով մարդ կարող է յայտնել իւր մէջ Աստուածայինը, կը բարձրացնէ զմարդ Աստուծոյ բարոյական նմանութեան եւ կ'ընէ զայն հաղորդ Աստուածային օրինութեանց եւ երանութեանց: Աստուածային այս սիրոյ արարքը, որ յայտնուեցաւ Աստուածորդւոյն մարդնորութեան խորհուրդին մէջ, էր լուծումն այն մեծ բարոյական խնդրոյն թէ մեղանշական մարդ ի՞նչպէս պիտի արդարանայ Ամենասրբոյն արդարութեան օրինաց առջեւ: Ներուի ըսել թէ, երբ երկնից ընակիչք տեսան խնդրոյն լուծումը Աստուածորդւոյն մարմնացման մէջ, փառաւորեցին զԱստուած արդարութեան, եւ ինքնաբուխ ուրախութեամբ ողջունեցին անոր աշխարհ գալուստը հրեշտակային երգերով: Յերկնից բարձրութեան մէջ Աստուծոյ փառք եւ երկրի վրայ խաղաղութիւն, մարդոց մէջ հաճութիւն:»

Դարձեալ, Աստուած ի Քրիստոս կը յայտնէ անձնուրաց սիրոյ օրէնքը իբրեւ գերագոյն անեղծանելի օրէնք տիեզերաց: Թէ որ մէկը, կ'ըսէ Տէրն մեր, կ'ուզէ իմ ետեւէս գալ, թող իր անձը ուրանայ, խաչը առնէ ու ետեւէս գայ: Աստուած, որ ի Քրիստոս կը յայտարարէ այս օրէնքը, ինք կը հնազանդի նոյն օրինաց, յերկիր զրկելով իւր Միածինն, որ իւր խոնարհելովն, չարչարուելովն եւ մեռնելովն օրինակ տուաւ անձնուրաց սիրոյ, զոր ինքն կը պահանջէ: Տէրն մեր սիրոյ օրինաց իշխանութիւնը հաստատեց իւր ուսուցմամբ եւ կեանքով, որոյ վկայութիւնը նաեւ կ'ընեց իւր արեամբ: Այսու կը յայտարարէ օրինաց մեծութեան վեհութիւնը եւ անաւորութիւնը աւելի ազդու եղանակաւ քան Սինա լեռան փոթորիկներով: Եւ արդարեւ սիրոյ օրինաց հնազանդութեամբ է որ տիեզերք կայ եւ կը մնայ: Ոչ մէկ էակ, սիրոյ օրինաց հակառակ գործելով, անձնասէր կեանքով կարող է կենաց բարձրագոյն վախճանը եւ իւր ճշմարիտ բարիքը ձեռք ձգել: Աստուած ի խաչեալն Քրիստոս կը յայտարարէ թէ մեղաւորն կարող է ներում եւ թողութիւն ստանալ եւ արդարանալ միայն Աստուծոյ այնպիսի մի արարքով, որով սիրոյ օրինաց պահանջը կը կատարուին եւ կը պահպանուին:

Աստուծոյ օրինաց այս անեղծանելի պահանջ-

մանց պահպանման կարեւորութեան մէջ կ'երեւնայ Քրիստոսի դալստեան, հնազանդութեան, չարչարանաց եւ մահուան քաւակաւան նշանակութիւնը: Անոնք որ չեն ճանչնար այս քաւակաւան նշանակութիւնը եւ ըմբռնել անոր ներքին առնչութիւնը Աստուծոյ արդարութեան եւ սիրոյ օրինաց հետ եւ կը համարին օրինաց գաղափարը հակառակ Աստուծոյ սիրոյն՝ չեն տեսներ թէ օրէնքն, որոյ տիեզերական անեղծանելի հեղինակութիւնը ի գործ դրուած է ի Քրիստոս, է արդարութեան եւ սիրոյ օրինաց կարեւոր տարրը, որու գոհացում տուաւ Աստուծոյ ի Քրիստոս իւր Միածնին պարգեւով: Անտարակոյս Աստուծոյ հարկ է թէ պահպանէ օրինաց սրբութիւնը անոր դէմ մեղանշողին պատիժով: Բայց պէտք է կարծել թէ Աստուծոյ միայն այս միջոցաւ է որ կը կամի պահպանել օրինաց սրբութիւնը, այլ եւ բազում բարերար միջոցներով, որոնցմով չըջապատած է մեզ: Աստուծոյ, որպէս զի ի Քրիստոս փրկէ մեղաւորն, հպատակեցաւ այս օրինաց յետին պահանջմանց խստութեան: Արդ, կարեւոր է դիտել որ Աստուծոյ բարերար սիրոյ օրինաց նպատակը չէ փրկել զմարդ օրէնքէն, այլ սիրով բերել ի հնազանդութիւն սիրոյ օրինաց, ճանչնալու անոր հեղինակութիւնը եւ ի գործ դնելու սոյն օրինաց պահանջները: Եւ սակայն պէտք է անգիտանալ թէ, եթէ մեղանշողն յարատեւ ընդդիմութեամբ շարունակէ մեղաց մէջ, ոչ միայն վրէժանդիր արդարութեան օրինօք՝ այլ եւ բնական եւ բարոյական օրինաց բերմամբ կը պատժուի: քանզի անձնասէրին վերջնական բարեւաւորութիւնը անկարելի է: Բարոյական օրինաց բերմամբ անձնազոհ սէրն չիսիչ է եւ հակառակն աւերիչ: Բայց այս ոչ մէկ տեղ՝ այնպիսի դեղեցկութեամբ յայտնեալ կ'երեւի որչափ ի Քրիստոս, որ մեր տեղը մեղաւոր եղաւ որպէս զի մենք Աստուծոյ արդարները ըլլանք: Տէրն մեր աշխարհէն բաժնուելու ատեն կ'ըսէ, «Ես քեզ երկրի վրայ փառաւորեցի. ան գործը որ ինծի տուիր ընելու՝ լըմացուցի. եւ հիմա, ով Հայր, փառաւորէ զիս քու քովդ այն փառքովը՝ որ աշխարհի ըլլալէն առաջ քու քովդ ունէի:» Ահա թէ մեղաւորին փրկութիւնը եւ անոր որդեգրութիւնը ինչ արժէք ունի Ամենակալին առջեւ:

ՎԵՐԱՔՆՆԵԱԼ ԵՐԳ

Հոգեւոր Երգարանի Վերաքննիչ Յանձնաժողովին որոշմամբ, վերաքննեալ երգերու նմոյշներ պիտի հրատարակուին մերթ ընդ մերթ: Հետեւեալն է 4 երգը, որ կը գտնուի եղանակաւոր երգարանի 150 էջին վրայ:

ՁԱՊՐԱՍԹ ԳԽԱՐԱՅԵԼԵԱՆ ԿԻՐԱՆԵՐ

Տուէք Աստուծոյ, ազգեր մարդկային,
Տուէք Աստուծոյ փառք եւ զօրութիւն:
Պատիւ, գովութիւն անկ եւս Արարչին,
Զի դանձ է բարեաց անճառ եւ անհուն:

Աստուած կ'որոտայ երկնից բարձունքէն,
Ծովեր, անդունդներ համակ կը յուզուին:
Անոր ահաւոր ձայնով՝ համօրէն
Աշխարհ կը սարսի դողով ահագին:

Աստուած հովերուն թեւով կը սուրայ,
Լեռներ կը հալին անոր երկիւղէն:
Սակայն կը տեղայ բարիք անխնայ,
Եւ է իր որդեաց ամուր պալաէն:

ԱԶԴԵՐ

Աւետ. եկեղեցիներու Աղօթքի Եօթնեկին առթիւ յառաջիկայ երեքշաբթի ժամը 9ին (Ը. Թ.) աղօթքի ընդհանուր ժողով մը պիտի ըլլայ Պայպը Հառախ մատրան մէջ, Եղբայրներ եւ քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ:

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ 1903

(Գ. Պապարտէման)

Պարզը 120 երես, 1 դահ.: Ընդարձակը 320 երես, 3 դահ.: Մաքուր տիպ, տոկուն կազմ: Կեդրոն՝ Մատթէոսեան վաճառատուն, Կ. պոլիս:

ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1903 ՏԱՐԻՈՅ

(Նշան Կ. Պէրդէրեան)

Օրացոյցի սովորական մասէն զատ կը պարունակէ, ըստ սովորականին, շահեկան գիտելիքներ եւ զուարճալի պատմութիւններ, նաեւ արդի օտար վեհապետներուն փոքրադիր պատկերները համառօտ ծանօթութիւններով: Գին 5 դահ.: Դիմել առ հրատարակչին, թիւ 38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Պոլիս:

ՀԻՒՄԱԽՏԻ ԱՐԳԻ ԱՄԵՆԱՅԱԶՈՂ ԴԱՐՄԱՆԸ

Արդի առողջապահական կարեւոր ծանօթութիւններով 45 երեսէ բաղկացեալ տետրակ մը: Գին 3½ դահ.: Հեղինակ Տր. Կ. Ա. Գնաճեան: Ամէն գրավաճառի քով, մանաւանդ ջրավաճառ նշան աղա Օղանեանի քով. թիւ 59, Պաղչէ Գափու: Մեծաքանակ գնողներու զեղչ:

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 9ին (Ը. Թ.), ի Բէսթ, Գոմադափու: խորհրդածութեան նիւթն է, «Ով իմ անձս, օրհնէ Տէրը, եւ անոր բոլոր բարեւարութիւնները մի մոռնար» (Սաղ. ՃԳ. 2):

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ձորեքչաթի Պայրամի տօնին առիթով վեհ. Սուլթանը փառաւոր թափօրով գնաց Պէշիկթաշի Սինանփաշա մզկիթը քառաձի բաց կառքով, Յետոյ նոյն թափօրով գնաց Տոմապաղէի պալատը, ուր մեծահանգէս կատարուեցաւ շնորհաւորական արարողութիւնը: Անգղիական, Պարսկական, Իտալական եւ Սլաւոնական ղեսպանները եւ Ամերիկեան եւ Յունական գործակատարները, որոնք ներկայ էին սոյն արարողութեան, կայս. մեծարանաց արժանացան արարողապետ Իպրահիմ պէյի միջոցով:

Գ. զօրաբանակի հրամանատարները եւ սպաները կէսկէս ամսաթոշակ չուրեցին ի նպաստ Սէլանիկի զօրանոցին շինութեան, որու համար երկու միլիոն դահեկանի մօտ գումար մը պիտի ծախսուի:

Կայս. Աստուծոյ Թէփէէ յաճանաւ Քիլի Բրուլի նաւագործարանին մէջ նորոգելու եւ սպառազինելու համար երկու յատակաձեւ պատրաստուած էր: Մին պիտի գործադրուէր 310,000 ոսկիով, միւսը 160,000ով: Նախ որոշուեցաւ առաջին յատակաձեւին համեմատ շինել, յետոյ երկրորդ յատակաձեւին համեմատ եւ այդ կերպով խնայելի 150,000 ոսկիով ալ նոր յաճանաւ մը շինել նոյն նաւագործարանին մէջ:

Անցեալ տարի Թուրքիա ներածուած ապրանքներու վիճակագրութիւնէն կը տեսնուի թէ ներածուած Անգղիական ապրանքները նախորդ տարիին հետ բաղդատամբ հարիւրին 22 աւելի եղած են: Գերմանական ապրանքներն ալ դժնացուցիչ եղած են քանակութեամբ, թէպէտ նախորդ տարուանէն քիչ են: Անցեալ տարուան Գերմանական ներածութիւններուն մեծ մասը Բրուլի գործարանի արտադրութիւնն եղած է: Ըսել է թէ Թուրքիոյ առեւտրական ապրանք հայթայթող երկիրներուն առաջինն է Անգղիա, երկրորդը Գերմանիա, երրորդը Աւստրիա, չորրորդը Իտալիա:

Մ. Տէլեանիսի վարչապետութեամբ կազմուած Յունական նոր նախարարութիւնը, զբաղական խնայողութեան նպատակով, որոշած է Յունական օտար բոլոր դեսպանութիւնները ջնջել բաց ի Թուրքիոյ դեսպանութիւնէն: Այս մասին պատրաստուած օրինագիծը Երեսփ. Ժողովին պիտի մատուցուի:

Մ. Տէլեանիս յայտարարեց թէ ինք Օսմանեան տէրութեան բարեկամ է եւ թէ Յունաստանի յա-

հերը դիտող եւ պաշտպանող ամէն նախարարութիւն այս դերքը բռնելու է:

Բուսէլիի նահանգներուն յատուկ հրահանգին գործադրութիւնն արդէն իսկ սկսած է լաւ արդիւնք տալ: Անգորրութիւնը վրդովող բան չէ մնացած: Հանրութեան ապահովութիւնը աւելի եւս ամրապնդելու համար այլեւայլ տեղեր պահականոցներ պիտի հաստատուին կայս. հրամանով:

Մանասթըրի նահանգին կեդրոնական դաւառակը կազմուեցաւ եւ պաշտօնեաները անուանուեցան: Դեկ. 1էն սկսելով ընդհանուր հասոյթին հարիւրին 5ը երկրագործական Դրամատան մասնահիւղերուն կը յանձնուի շարթէ շաքաթ: Պաշտօնաթերթին մէջ ազդով մը ծանուցուեցաւ որ պահանջուած յատկութիւններն ունեցող այն Մահմետականները եւ Բրիտանեանները, որոնք կ'ուզեն ոստիկան զինուոր գրուիլ, կառավարութեան դիմեն:

Հալէպի կուսակալութիւնը որոնց որ հարկ է ծանոց թէ պէտք է օրինաց տրամադրութեան համաձայն փութով ձերբակալել եւ դատարան բերել այն ամբաստանեալները եւ վկաները, որոնք կոչնագրով դատարան հրաւիրուած են եւ չեն եկած:

Որոշ կանոն մը չկայ թէ հասարակ ոճիւրներու վերաբերեալ դատերու մէջ ամբաստանեալին վկաները պէ՛տք է լսել թէ ոչ: Դատական Ժողովը այս մասին հարցման մը պատասխանելով որոշեց թէ պէտք է այդ վկանները լսել:

Ջեռնհաս իշխանութիւնը որոշեց որ Էվգաֆի հաշուակալը, տեսուչները եւ Տէֆթէրանէի պաշտօնեաները իրենց պաշտօնէութեան վերաբերեալ գործերու առիթով, որչափ կամ երբ հարկ ըլլայ, ներկայ գտնուին վարչական Ժողովներուն:

Արտաքին գործերու նախարարութիւնը յայտարարեց թէ Թուրքիաբնակ Պարսկական հպատակներ եղեռնագործութեան, ոճիւրներու եւ հասարակ յանցանքներու վերաբերեալ ամէն դատի մէջ ուղղակի Օսմանեան օրինաց պիտի ենթարկուին եւ առանց միջնորդի Օսմ. ոստիկանութեան եւ դատարաններու պիտի հնազանդին:

Օսմանեան գորգերու համար նոր հրապարակ հարկ է, եւ Առեւտրական Սենեակի լրագիրը կը յանձնարարէ Մալթա կղզին:

Յայտնի է թէ Կեսարիա վաղուց հետէ համբաւաւոր է ապուխտ պատրաստելու ճիւղին մէջ: Անցեալ տարի ապուխտի համար մօրթուած է հոն 19,000 կենդանի, որոնց 6,500ը Էրզրումէ բերուած էին: Պատրաստուած ապուխտին մէկ երրորդը քաղաքին մէջ սպառած է, մնացածն ալ ուրիշ քաղաք-

ներ զրկուած : Արտածուած ապուխտին մեծ մասը մայրաքաղաքիս մէջ կը սպառուի : Նոյն քաղաքի մէկ ուրիշ արտադրութիւնն է գորգ : Անցեալ տարի շինուած է հոն 10,625 գորգ, որու 7,000էն աւելին մետաքսէ էր :

Կիրիտցի Բաիֆ էֆ. Պէյքոզի առջեւ նաւերու նորոգութեան յատուկ գործարան մը հիմնելու արտօնադիր խնդրած է : Կանոնադիրը եւ պայմանագիրը պատրաստուած են : Արտօնադրին պայմանագրով 50 տարի պիտի ըլլայ շնորհելի Կայս. հրամանագրին թուականէն հաշուելով : Այս ձեռնարկն ի գլուխ հանելու համար անանուէն ընկերութիւն մը պիտի կազմուի, որու վարչական ժողովին անգամներէն կէսէն աւելին Օսմանեան հպատակ պիտի ըլլան : Խնդրարկուն Օսմ. Պանքային 1,000 ոսկի յանձնած է իրրեւ երաշխաւորութեան գումար :

Ազգապետ Վսեմ. Յակոբ էֆ. Հորեքլարթի Կայս. պալատ գնաց Պայրամի առիթով : Ոչ-իսլամ ժողովուրդներու Կրօն. պետերը հաւաքաբար իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին յոռո Ն. Կ. Վեհափառութեան Հաճի Ալի փաշայի միջոցով, եւ արժանացան Ն. Կ. Վեհափառութեան մեծարանցի Ազգապետ էֆ. շնորհաւորական այցելութիւններ տուաւ պալատական բարձրաստիճան պաշտօնեաներու, Մեծ Սպարքոսին, Դատական եւ Կրօնական նախարարին, Ներքին գործերու նախարարին, Ոստիկանութեան նախարարին եւ ուրիշներու : Սիսի նորընտիր կաթողիկոս Տ. Սահակ Խապանեան արքեպիսկոպոսի ընտրութիւնը վաւերացնող Կայս. պէրաթը ոչ թէ Տ. Մկրտիչ Քէյֆօրեզեան կաթողիկոսին տրուած պէրաթին, այլ Կիլիկիոյ կաթողիկոսներուն տրուած վաղեմի պէրաթներու պատճէնին յար եւ նման է : Ուստի Ն. Սրբազնութիւնը ոչ թէ ինքնագլուխ կերպով եւ ուղղակի, այլ Պատրիարքարանի միջոցով Կայս. կառավարութեան հետ յարաբերութիւն ունեցող հոգեւոր պաշտօնեայ մը կը նկատուի : Սիսի կաթողիկոսութեան ընտրութեան համար Պատրիարքարանի մինչեւ ցարդ ըրած ծախքը 200 Օսմ. ոսկի եղած է : Փարիզի Հայ որբերուն նկատմամբ Տ. Վրամշապուհ քահանային եւ Պատ. Թումայեանի մէջ տեղ յուղուած խնդիրը հետեւեալ կերպարան առած է : Պատ. Թումայեան ի Փարիզ դատարան դիմած եւ ըսած է թէ յիշեալ որբերը Ս. Հայրապետին ձեռամբ եւ անոր պաշտօնական մէկ զրութեամբ բերել տուած է, եւ կը պահանջէ որ կա՛մ տղաքը իրեն յանձնուին, եւ կա՛մ ճամբու համար ըրած 350 ոսկուոյ ծախքը իրեն վճարուի, եւ ցուցած է Ս. Հայրապետին կոնդակը որ իր ձեռքը կը

գտնուի : Իսկ Տ. Վրամշապուհ պնդած է թէ ինքն է Պատրիարքարանին կողմէ զրկուած պաշտօնեայ մը եւ ուստի իրաւունք ունի տղաքը առնելու : Դատարանը հրամայած է որ երկու կողմերն ալ գրեն էջմիածին եւ գալիք վերջին պատասխանին սպասեն : — Այս շարթու Այտընի կուսակալութեան Սէտաքէօյի բնակիչներէն Գրիգոր էֆ. Մարտիկեանէ Աֆիոն Գարահիսարի հրկիզեալներուն համար 20 դահ. ընդունուած եւ տեղը զըրկուած է : Կը լսենք թէ Րոպէրթ Քոլէճի Հայ ուսանողները կը խորհին իրենց մէջ հանգանակութիւն մը ընել Աֆիոն Գարահիսարի հրկիզեալներուն համար : — Կովկասի կողմերէն Հայեր Կեդրոնական Ասիա գաղթեալ եւ մինչեւ Աֆղանիստանի սահմանագլուխը հասեր են : Ասոնք վերջերս եկեղեցի մը շինեցին Քրանսօփի մէջ : Տասը տարի առաջ ոչ մէկ Հայ կը գտնուէր այդ կողմերը : Իսկ հիմա բաւական Հայեր կը գտնուին նաեւ ի Մէրվ, Բուքարա եւ Թաշկէնտ : — Կորիւն Վրդ., որ Բեւշարի մէջ հրատարակուած իր յօդուածներուն համար արգելուեցաւ Ալթըմէր-մէրի եկեղեցիին մէջ քարոզելէ, վերահաստատուեցաւ քարոզչական իր պաշտօնին մէջ :

Հայ Բեբեբէն. Բեւշարի մէջ Փրոֆ. Յ. Հ. Ճէ-ճիզեան «Կրօնական Ներողամտութիւնը» խորագրով յօդուածի մը մէջ իր կարծիքը կը յայտնէ քանի մը Հայ վարդապետներու յօդուածներուն վրայ, որոնք Բեւշարի մէջ հրատարակուեցան : Բազէն Վրդ. կը շարունակէ նմոյշներ տալ Սարգիս Ծնորհալիի մեկնութիւններէն : Մասնի մէջ Մ. Նաթանեան յոյս կը յայտնէ թէ Տ. Տ. Սահակ Արքեպիսկ. Խապայեան իրրեւ Կիլիկիոյ կաթողիկոս պիտի կրնայ օգտակար ծառայութիւններ մատուցանել եկեղեցիներուն, Դարձեալ, կայ Մասնի մէջ Մ. Հանդիսի գիրքէն համառօտ թարգմանութիւն մը : Նիւթը, որ է տղայոց դասերը պէտք եղածէն աւելի շատ եւ ծանր ըլլալու չեն : — Աւելեւն Մասնի խմբագրութիւնը որբանոցներու վարիչներուն պատասխանատուութեան վրայ կը խօսի : Արտաշէս Յարութիւնեան «Ընթացիկ Արժէքներ» խորագրով յօդուած մը ունի, որով իր կարծիքը կը յայտնէ Քրիստոսի եւ Քրիստոնէութեան վրայ : Սակայն կ'երեւի թէ երկուքն ալ չէ հասկցած : Ուշագրաւ է նաեւ ինչ որ կ'ըսէ Հայ եկեղեցիին վրայ, որու զաւակներէն է :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

(Դեկ. 20/2 Յունվ.)

Գոնստիտէ	32
Բուժելի Երկաթուղի	418 75
ԴՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկին 100է	
Մէծիտլիյէ	408 01
Մէթալիք	405
Մանր արծաթ	403 35
Ռուսիոյ ըր	90 45
Նարոյէոն	87 25
Գրիմից	51 08
Սիգդ. ոսկի	410 06
Մանէթ թղթ.	8 58

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վենեցուէլա եւ Կերտէնները. Նախագահ Բոգէ-վէլթ հրաւիրուեցաւ իրաւարարի դեր ստանձնել այս վեճին մէջ. Բայց խնդրին վրայ քանի մը օր մտածելէ ետքը մերժեց հրաւերը. Արտաքին եւ Պատերազմական նախարարները, Մր. Հէյ եւ Մր. Բուլթ, սաստիկ կը հակառակէին այս առաջարկին. Սակայն Նախագահ Բոգէվէլթ պահ մը տրամադիր եղաւ դժկամակութեամբ հաւանութիւն տալու, վասն զի կը կարծէր թէ դաշնակից տէրութիւնները անայլայլ կերպով հակառակ են խնդրը Լահէի ատենին յանձնելու ձեռնարկին եւ թէ իրաւարարութիւնը հնարաւոր պիտի ըլլար սա պայմանով միայն որ ինք ստանձնէր իրաւարարի պաշտօն. Սակայն այդ կէտին դէմ ըողողներ ըարձուեցան Ամերիկեան առաջնակարգ թերթերէն չափին մէջ, վասն զի զգացուեցաւ թէ այդ կրնայ Մընրօի վարդապետութիւնը վտանգի ենթարկել, նաեւ վասն զի պիտի կարծուէր թէ Ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի երաշխաւորէ Նախագահին վճռին գործադրութիւնը. եւ եթէ նոյն կառավարութիւնը երաշխաւորէր իրօք, գէշ օրինակ մը հաստատուած պիտի ըլլար, որ կարծել պիտի տար թէ Ամերիկեան կառավարութիւնը երաշխաւոր պիտի ըլլայ՝ ո՛ր ժամանակ որ Հարաւային Ամերիկայի տըկար հանրապետութիւններէն մին Եւրոպական տէրութեան մը հետ կռուի բռնուի. Բայց Մր. Հէյ, Լոնտոնի, Պերլինի, Հոռնի եւ Քարաքասի հետ ընդծովայ հեռագրութեամբ բանակցելով, վերջապէս յաջողեցաւ խնդրը Լահէի ատենին յանձնելու մասին ասոնց ամենուն հաւանութիւնը ձեռք բերել. Ուաշինկթընի մէջ կը կարծուի թէ այս կարգադրութեան չնորհիւ պիտի դադրի պաշարումը եւ թշնամական ամէն գործողութիւն, եթէ Վենեցուէլա կատարէ տէրութիւններու կողմէ հաստատուած ինչ ինչ պայմաններ. Դեռ յայտնի չէ թէ այդ պայմաններուն մէջ ներում խնդրելու պայման ալ պիտի գտնուի՝ կամ թէ ո՛րչափ ժամանակ պիտի առնեն այս նախաշաւիղ պայմանները. Միեւնոյն ժամանակ կը շարունակէ պաշարումը. Ամերիկեան նաւ մը արտօնուեցաւ Լակուէյրայի նաւահանգիստը մտնել, բայց միայն 10 ժամու համար, եւ պաշարող նաւախմբերուն հրամանատարները չտուին աւելի երկար պայմանաժամ. Դեկ. 24ին լրացաւ Վենեցուէլեան կառավարութեան եւ յեղափոխականներուն զինադուրը եւ այս պատճառով խառնակութեան երկիւղ կայ. Արդա-

րեւ զրոյց ելաւ թէ 6,200 հոգիէ կազմուած երեք զօրախումբ դէպ ի Քարաքաս կ'արշաւեն.

Մեծ Բրիտանիա. Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոս Տր. Թէմփըլ մեռաւ Դեկ. 23ին. Ծնած էր 1821 Նոյին Յոնիական կղզիներէն մէկուն մէջ, ուր իր հայրը հաւանօրէն առողջական տեսակէտով փոխադրած էր իր ընտանիքը Սիէրա Լիօնէի Բրիտանական նահանգէն, որու կառավարիչն էր. Պատանին Թէմփըլ Օքսֆորտի մէջ դաստիարակուեցաւ եւ ժամանակ մը համբաւաւոր Րըկլի դպրոցին ուսուցչապետ եղաւ. 1869ին Էքսթըրի եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ, 1885ին փոխադրուեցաւ Լոնտոն եւ 1896ին եղաւ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոս. Ամուր նկարագրի տէր էր, եւ իր ազդեցութիւնն զգալի ըրաւ ընդարձակ սահմանի մը մէջ. Մասնաւորապէս հոգածու էր դաստիարակութեան եւ ժողովարարութեան երկու խնդիրներուն, եւ իր վերջին հրապարակած ուսումնական կրթական ծրագրին վրայ եղաւ. Ոգելից ըմպելիներէ ի սպառ հրաժարած էր եւ իր հրաժարումն հիմնած էր ուղիղ կռուանի վրայ, որ սա սկզբունքն է. «Թէ որ կերակուրը կը դայթակղեցնէ իմ եղբայրս, միս պիտի չուտեմ յաւիտեան» — Տէր եւ Տիկին Չէյմպըրլէն անցեալ ուրբաթ Տըրպան ժամանեցին եւ մեծ ուրախութեամբ ողջունուեցան ծովածոցին մէջ, նաեւ երբ անցան խուռն բազմութեամբ լեցուած փողոցներէն. Քաղաքապետարանին մէջ ի պատիւ անոնց ընդունելութիւն մը տրուեցաւ ներկայութեամբ 3,000 հանդիսականներու. Քաղաքապետարանի քարտուղարը բարի գալստեան ուղերձ մը խօսեցաւ, որու պատասխանեց Մր. Չէյմպըրլէն. Կէսօրի սեղանին վրայ ուրիշ ուղերձ մը խօսելով ըսաւ, «Խնդիրը լուծուած է. Բրիտանական զօրը գերիշխան է, պիտի ըլլայ եւ ըլլալու է Հարաւային Աֆրիկէի մէջ. Մեր վիճանները եւ զոհողութիւնները ի դերեւ ելլելու չեն. Հաշտութիւնը դիւրին պիտի ըլլայ. Մենք մեր աջը կ'երկարենք եւ Հոլանտացիէն կը խնդրենք որ բռնէ զայն անկեղծօրէն, այսինքն այն ոգիով որով կ'երկարենք. Յուսահատութեան պատճառ չկայ. Մեզ իրարմէ բաժնող վեճերը չեն աւելի մեծ քան անոնք որ ժամանակաւ կը բաժնէին. Անգղիացիները եւ Սկոթլանդացիները, կամ Քանադայի Ֆրանսացիները եւ Անգղիացիները» — Վարչապետ Մր. Պալմեր պառկած է ինֆլուէնցայի հիւանդութեամբ. — Մարքոնիի զրութեամբ Ատլանդեանի մէկ կողմէն միւսը անթել հեռագիր ղրկելու յաջողութիւնը հաստատուեցաւ. Քանադայի կառավարիչը, Լորտ Մինթօ, անթել հեռագիր մը ղրկեց Էտուէրտ Թա-

գաւորին եւ Ն. Վեհափառութիւնն ալ հետեւեալ պատասխանը տուաւ, դարձեալ Մարքոնի անթել հեռագրութեան սարուածով. «Շատ կը շահագրգռուիմ անթել հեռագրէն զոր ինծի ղրկեցիք եւ կը հրճուիմ յաջողութեամբը Սինեոր Մարքոնի մեծ գիւտին, որ աւելի սերտ կապակցութեան մէջ կը դնէ զՄեծ Բրիտանիա եւ զՔանադա» — Անգղիա Իտալական կառավարութիւնէն արտօնուեցաւ Անգղիական զօրք հանել Արեւելեան Ափերիկէի Իտալական մասին Օպիա նաւահանգիստը, որպէս զի զործակցին Բրիտանական երկրի մէջէ Սոմալիներու դէմ արշաւող ուրիշ գունդի մը հետ կ'ըսուի թէ թշնամին կը բաղկանայ 600 հրացանակիրէ եւ քանի մը հազար նիզակաւորէ : Բրիտանական յառաջխաղացումը ի մօտոյ պիտի սկսի, թէպէտ դժուար է, վասն զի ուրիշ անհրաժեշտ պիտոյքի հետ ջուր ալ պիտի տարուի : Կը հաշուուի թէ 4,000 ուղտ հարկ պիտի ըլլայ Օպիայէ արշաւող 2,296 զօրաց համար :

Լաֆաթէ Կաննի «Գլխաւորութիւն» . Ռուսիոյ Արտաքին նախարար Լամատորով կոմսը Դեկ. 24ին Պելկերատ ժամանեց եւ ընդունուեցաւ Ալեքսանտր թագաւորին, կառավարութեան եւ քնակչութեան ներկայացուցիչներէն : Յաջորդ օրը եկաւ Նիշ, ուր կը գտնուի Թագաւորը, եւ ուր Զօր. Փեթրովիչ դիմաւորեց զայն Թագաւորին կողմէ : Կոմսը կառքով ուղղակի գնաց պալատ, ուր պաշտօնապէս ներկայացաւ Ն. Վեհափառութեան եւ ներկայացուեցաւ Տրակաթադուհին : Յաջորդ օրը դարձեալ ներկայացաւ Թագաւորին եւ կէսօրին ճաշի հրաւիրուեցաւ : Նոյն օրը եկաւ Սոֆիա եւ սահմանազլխի կայարանին մէջ վարչապետ Մ. Տանէվէ ընդունուեցաւ : Ապա քաղաքապետը կոմսին ներկայացուց սովորական աղ ու հացը, որմէ ետքը կոմսը գնաց իշխանին պալատը եւ հոն հիւրընկալուեցաւ մինչեւ իր մեկնումը : Նոյն երեկոյ Ռուսիոյ ներկայացուցիչը հացկերոյթ տուաւ ի պատիւ անոր : Յաջորդ իրիկունն ալ պալատան մէջ սեղան մը տրուեցաւ, որմէ ետքը ընդունուեցաւ մը եղաւ, ուր հրաւիրուած էին Պուլկարիոյ քաղաքական բոլոր երեւելի անձնաւորութիւնները : Կիրակի կէսօրէն ետքը Լամատորով կոմսը Վիէննա ուղեւորեցաւ : Ֆերաինանտ իշխան եւ իր հետեւորդները, նախարարները եւ Ռուսական ներկայացուցիչը եւ իր պաշտօնեաները անոր ընկերացան մինչեւ Զարիպրոտ : Երկուշաբթի իրիկուն կոմսը Վիէննա ժամանեց եւ ընդունուեցաւ Կոլուստովսքի կոմսէն եւ ուրիշ նշանաւոր անձերէ : Երեքշաբթի պատիւ ունեցաւ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր ներկայանալու, եւ

երեկոյն Ն. Վեհափառութեան հետ ճաշեց : Զորեքշաբթի գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերաինանտ արքիդուքսը հացկերոյթ տուաւ ի պատիւ կոմսին, եւ երեկոյն պետական այս ականաւոր անձը սկսաւ իր դէպ ի Սբ. Փեթրոսպուրկ վերադարձի ուղեւորութիւնը :

Այլապէս . Սաքսոնիոյ մէջ բաւական իրարանցում պատճառեց գահաժառանգ իշխանուհին փախուստը : Իշխանուհին 1891ին ամուսնացաւ գահաժառանգ Ֆրիտրիխ Աւկուսթ իշխանին հետ, եւ ունեցաւ 3 որդի եւ 2 դուստր, որոնց ամէնքը ողջ են : Կ'ըսուի թէ փախուստին պատճառն է սիրահարութիւն Մ. Ժիոռն անուն անձի մը հետ, որ իշխանուհին զաւակներուն ուսուցիչն էր : Հիմա իշխանուհին անոր հետ կը գտնուի Ժընէվ : Կը յայտարարէ թէ իր որդու մը վերջնական է, եւ թէ պիտի չլերադառնայ Սաքսոնիա : Իր եղբայրը, Աւստրիացի արքիդուքս մը, անոր միացաւ՝ ընտանիքը թողլով, եւ իր իսկ խնդրանքով իր աստիճաններէն զրկուեցաւ Աւստրիոյ Կայսեր հրամանով եւ իր անունը ջնջուեցաւ Աւստրիական բանակի սպաներու ցանկէն : — Իւմպէնները Փարիզ հասան : Փարիզէ ոստիկանական 12 պաշտօնեաներ գացին որ անոնց հօկեն ճամբան, եւ ձերբակալուածներուն թոյլ չտրուեցաւ կառախմբէն ելլել կամ ոեւէ անձի հետ հաղորդակցիլ : — Առհասարակ գէշ նշան կը համարուի զրամ գտնուլու դժուարութիւնը, բայց հիմա Ամերիկայի մէջ օրինաւոր գործառնութեան համար զրամի այնքան մեծ խնդրանք կայ որ զրամի տոկոսը անսովոր կերպով բարձրացած է : Նիւ Եորքի մէջ Յունիւ. 1ին զանազան ընկերութիւններու կողմէ վճարելի շահաբաժինները 132,000,000 տոլարի կը հասնէին : Արտադրութեան մեծութիւնն անօրինակ է, վաճառումներն ալ նոյն համեմատութեամբ ընդարձակ են : — Քոնոթի դուքսը եւ դքսուհին անցեալ շաբաթ օր Պոմպայ ժամանեցին : Փառաւոր հանդէսներ տեղի ունեցան ի Տէլի, ուր էտուըրտ թագաւորը հինգշաբթի պաշտօնապէս հռչակուեցաւ Կայսր Հնդկաստանի : Հանդէսը, կ'ըսէ թղթակից մը որ դէպքէն առաջ գրած է, կը խոստանայ շքեղութեան կողմէ անգուգական ըլլալ նոյն իսկ Հնդկաստանի պատմութեան մէջ : Երկուշաբթի փոխարքան հանդիսապէս մտաւ ի Տէլի : Բազմած էր 12 ոտք բարձր փղի մը վրայ, որ տեղացի իշխանէ մը փոխ առնուած էր յատկապէս : Հինգշաբթի բնիկ 50 իշխաններ կային փիղերու վրայ բազմած, որոնք 25 զոյգ կը կաղմէին : Հանդէսին մասնակցեցան իւր 40,000 զօրք, որոնց կը հրամայէր Լորտ Բիչընըր :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՒՅԵԱՆ

Ֆինանսներու Եօգուշու Ամերիկացի Խան